

C.W.—
SMILE

2nd International Conference on Children's Well-being

«CHILDREN'S WELL-BEING AND PERSPECTIVES ON ITS
ENHANCEMENT»

9-11 July 2021
2021 VIRTUAL CONFERENCE

BOOK OF ABSTRACTS

This project has received funding from the Hellenic Foundation for Research and Innovation (HFRI) and the General Secretariat for Research and Innovation (GSRI), under grant agreement No. 1926.

HFRI
Hellenic Foundation for
Research & Innovation

GSRI
GENERAL SECRETARIAT FOR
RESEARCH AND INNOVATION

The poster features a central graphic of several blue pencils standing upright on a globe, with blue confetti scattered around their bases. The text is arranged as follows:

- Top left: C.W.-SMILE logo and text: "This project has received funding from the Hellenic Foundation for Research and Innovation (HFRI) and the General Secretariat for Research and Innovation (GSRI), under grant agreement No. 1926." Below this are logos for HFRI and GSRI.
- Top center: A circular logo with a smiling child's face and the text "The smile of the child".
- Top right: Panteion University of Social and Political Sciences logo and name.
- Center right: "Call for Abstracts" in large white font, with "Final Abstract Submission Deadline: 31 May" below it.
- Center: "2021 Virtual Conference" and "2nd International Conference on Children's Well-Being, 9-11 July 2021:".
- Center: "Children's Well-Being and Perspectives on its Enhancement" in large black font.
- Bottom right: "More Information:" followed by the URL <http://www.childrenwelfare-sm.com/en/events>.

2021 Virtual Conference

CHILDREN'S WELL-BEING AND PERSPECTIVES ON ITS ENHANCEMENT

Book of Abstracts

**«Understanding, Measuring And Monitoring Children's Welfare: An
Action Plan With “The Smile”»**

Host Institution: Panteion University of Social and Political Science of Athens, Greece

Collaborating entity: The Smile of the Child

Scientific Coordinator: Dr Leriou Eirini

Financing Entity: General Secretariat for Research and Innovation (GSRI) and Hellenic Foundation for Research and Innovation (HFRI).

Forum: <http://www.childrenwelfaresm.com/en>

Host Institution:

Panteion University
of Social and Political Sciences

Collaborating entity:

Scientific Committee:

- **Dr. Michalos Alex**, University of Northern British Columbia, Canada.
- **Dr. Poulakos John**, University of Pittsburgh, USA.
- **Dr. Gelepithis A.M. Petros**, University of Oxford, UK.
- **Dr. Koulouri Christina**, Rector of Panteion University of Social and Political Sciences, Greece.
- **Dr. Economou Charalambos**, Panteion University of Social and Political Sciences, Greece.
- **Dr. Psycharis Yannis**, Panteion University of Social and Political Sciences, Greece.
- **Dr. Mariolis Theodore**, Panteion University of Social and Political Sciences, Greece.
- **Dr. Priniotakis Georgios**, University of West Attica, Greece.
- **Dr. Kougeas Vasilis**, Panteion University of Social and Political Sciences, Greece.
- **Dr. Tasopoulos Anastasios**, Panteion University of Social and Political Sciences, Greece.
- **Dr. PapadakiGioti-Olga**, Panteion University of Social and Political Sciences, Greece.
- **Dr. Zouboulakis Michel S.**, University of Thessaly, Greece.
- **Dr. Drakopoulos Stavros**, National and Kapodistrian University of Athens, Greece.
- **Dr. Alexias George**, Panteion University of Social and Political Sciences, Greece.
- **Dr. Moschovi Maria**, National and Kapodistrian University of Athens, Greece.
- **Dr. Artinopoulou Vasiliki**, Panteion University of Social and Political Sciences, C.W.-SMILE, Greece.
- **Dr. Kriari Ismini**, Panteion University of Social and Political Sciences, Greece.
- **Dr. Tsiotas Georgios K.**, University of Crete, Greece.
- **Dr. Sakellaropoulos Theodoros D.**, Panteion University of Social and Political Sciences, Greece.
- **Dr. Vavouras Ioannis S.**, Panteion University of Social and Political Sciences, Greece.
- **Dr. Karaganis Anastasios**, Panteion University of Social and Political Sciences, Greece.
- **Dr. Soklis George**, KEPE: Centre of Planning and Economic Research, Greece
- **Dr. Maris Georgios**, University of the Aegean, Greece.
- **Dr. Perentidis Stavros**, Panteion University of Social and Political Sciences, Greece.
- **Dr. Pakos Theofanis**, Panteion University of Social and Political Sciences, Greece.
- **Dr. Kapetanakis Georgios**, Principal at 5th Junior High School of Palaio Faliro
- **Dr. Kazani Aggeliki**, Panteion University of Social and Political Sciences, C.W.-SMILE, Greece.
- **Dr. Kyvelou-Chiotini Stella Sofia**, Panteion University of Social and Political Sciences, Greece.

- **Dr. Papailias Stefanos**, Hellenic Open University, Harokopio University, Greece.
- **Dr. Kollias Andreas**, Panteion University of Social and Political Sciences, C.W.-SMILE, Greece.
- **Dr. Gountas Ilias**, University of Peloponnese, Greece.
- **Dr. Bikos Georgios**, University of West Attica, Greece.
- **Dr. Rodousakis Nikolaos**, KEPE: Centre of Planning and Economic Research, C.W.-SMILE, Greece.
- **Dr. Anastasopoulou Soutana**, Hellenic Open University, C.W.-SMILE, Greece.
- **Dr. Leriou Eirini**, Scientific Coordinator, Principal Investigator & Project Manager of C.W.-SMILE, Greece.

Organizing Team:

Chair of the Conference:

Dr. Leriou Eirini, Scientific Coordinator, Principal Investigator & Project Manager of C.W.-SMILE, Greece.

Organizing Committee:

- **Mavridi Eleni**, University of West Attica, Greece.
- **Dr. Tasopoulos Anastasios**, Panteion University of Social and Political Sciences, Greece.
- **Grosdani Chara**, the Smile of the Child, Greece.
- **Tzerachoglou Anastasios**, University of West Attica, Greece.
- **Vaka Eirini**, University of West Attica, Greece.
- **Vardala Vasiliki**, University of West Attica, Greece.
- **Tasopoulos Kostas**, C.W.-SMILE, Greece.
- **Vasalos Apostolos**, National Technical University of Athens, Greece.
- **Papalexis Alexios Praad**, University of West Attica, Greece.

Official Openers of the Conference:

- **Costas Yannopoulos**, President of the Smile of the Child
- **Enrique Delamónica**, Senior Adviser Statistics and Monitoring (Child Poverty and Gender Equality), Data & Analytics Section, Division of Data, Analytics, Planning & Monitoring, UNICEF
- **Koulouri Christina**, Rector of the Panteion University of Social and Political Sciences
- **George Patoulis**, Regional Governor of Attica, Greece
- **Maria Moschovi**, MD, Associate Professor of Pediatric Hematology-Oncology
- **Eirini Leriou**, Scientific Coordinator & Project Manager of C.W.-SMILE

Contents

Scientific Committee:	4
Organizing Team:	5
Official Openers of the Conference:	6
Contents	7
Zoom Links	10
Abstracts in English	11
<i>Child well-being and child poverty: conceptual differences and converging metrics with implications for policy analysis</i>	12
<i>Preadolescents' emotional well-being. An analysis with focus on individual and social determinants of their emotional health</i>	13
<i>Do happier mothers raise happier children?</i>	14
<i>COVID-19 and ICT access gap in children and adolescents: an approach from child poverty based on deprivation of rights</i>	15
<i>Understanding and Measuring Child Well-Being in the Region of Attica, Greece: School periods 2010 – 2018 and 2018-2019</i>	16
<i>Understanding and Measuring Child Well-Being in the Region of Attica, Greece: Round Two</i>	17
<i>Understanding and Measuring Child Well-Being in the Region of Attica, Greece: The impact of the COVID-19 Crisis</i>	18
<i>Understanding and Measuring Child Well-Being in the Region of Attica, Greece: Round Four</i>	19
<i>Understanding and Measuring Child Well-Being in the Region of Attica, Greece: All the rounds of the research</i>	20
<i>Understanding and Measuring Child Well-Being in the Region of Attica, Greece: Suggestions for Economic and Social Policy</i>	21
<i>Child labor in developing countries and pandemics</i>	22
<i>Methods for preparing for the integration of child with physical disability in general training-case study</i>	23
<i>Evaluation of Big Data Methodologies for the prevention and management of overweight and obesity in childhood and adolescence</i>	24
<i>Evaluation of Big Data Methodologies for addressing the epidemic of childhood obesity during the COVID-19 outbreak</i>	25
<i>Evaluation of Big Data behavioral indicators in relation to Body Mass Index (BMI) in children and adolescents</i>	26
<i>Growing responsible digital citizens! Facing "Maria" in the "Grocery Store" of the internet</i>	27
Abstracts in Greek	29
<i>Ευημερία και ποιότητα ζωής των παιδιών με καρκίνο: προβλήματα και διακυβεύματα</i>	30
<i>Η Λήψη Αποφάσεων στην Παιδική Ευημερία</i>	31
<i>Σχολείο και Ψυχική Ανθεκτικότητα</i>	32
<i>Οι Εκπαιδευτικές και οι Ψυχοσυναισθηματικές Αλλαγές που Επέφερε η Πανδημία COVID-19 στα Παιδιά που Διαμένουν στα Σπίτια του Συλλόγου «Το Χαμόγελο του Παιδιού»</i>	33

Διαχείριση κρίσεων στη σχολική κοινότητα	34
Η εικονική πραγματικότητα ως εργαλείο για την καταπολέμηση του εκφοβισμού- VR not bullies .35	
Η στοματική υγεία των παιδιών, σήμερα, ως πραγματικότητα και ως ένδειξη της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης της οικογένειάς τους	36
Η συμβολή των φονέων στην αυτεπάρκεια και την ψυχική ανθεκτικότητα των παιδιών στο οικογενειακό περιβάλλον.....	37
Οι ψυχοκοινωνικές επιπτώσεις της πανδημίας Covid-19 στην ευημερία των εφήβων.....	38
Διδακτική μεθοδολογία, διδακτικές προτάσεις, σενάρια διδασκαλίας.....	41
Έφηβοι και Διαδίκτυο στην Πανδημία.....	42
Γυναίκα κι εκπαίδευση. Ο ρόλος της οικογένειας.....	43
Η πορεία της παιδικής παχυσαρκίας στον καιρό της πανδημίας (Covid-19)	44
Κοινωνικές Ανισότητες στην Υγεία και Παιδική Ευημερία	45
Παιδιά Ρομά. Αντιλήψεις κατοίκων της Δράμας για την παιδική εργασία των παιδιών Ρομά.....	46
Τοπικές εκπαιδευτικές πολιτικές για Ρομά: Η περίπτωση των Σοφάδων	47
Παιδική ευημερία μέσα από τη βιώσιμη ανάπτυξη.....	48
Η εφαρμογή της τεχνικής «ήρεμος τόπος» σε παιδιά που διαμένουν σε πλαίσια φιλοξενίας.....	49
Αντίξοες εμπειρίες κατά την παιδική ηλικία (ΑΕΠΗ): αξιολογώντας την ενημερότητα των εκπαιδευτικών και των άλλων επαγγελματιών στο χώρο του σχολείου	50
Πρόταση για συμμετοχή σε Εκπαιδευτικά Προγράμματα για την α'-βάθμια και β'-βάθμια εκπαίδευση με στόχο τη διάδοση του φιλοζωικού και φιλοπεριβαλλοντικού πνεύματος.....	51
Μαθαίνοντας την ευημερία	52
Θεωρητικές προσεγγίσεις και όψεις της παιδικής ευημερίας	53
Η Παιδαγωγική Freinet στην εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση την περίοδο του Covid 19.....	54
Η σημασία των προγραμμάτων πρόληψης ως ενισχυτικός παράγοντας της παιδικής ευημερίας: Προγράμματα μετάβασης από την πρωτοβάθμια στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση	55
Οι απόψεις των εκπαιδευτικών για τις στρατηγικές μάθησης, την εκπαιδευτική διαδικασία και τα αποτελέσματα της τυπικής εκπαίδευσης των παιδιών προσφύγων	56
Η εκπαίδευση ως προσδιοριστικός παράγοντας της παιδικής ευημερίας: "Η συμβολή της διαφοροποιημένης διδασκαλίας και ο ρόλος του εκπαιδευτικού ως προς την κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη των χαρισματικών μαθητών."	57
Σχολικός εκφοβισμός και εθνοπολιτισμική ετερότητα από την σκοπιά εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευση.....	58
Η εκπαίδευση ως προσδιοριστικός παράγοντας της παιδικής ευημερίας: Η εκπαίδευση στην μέγγενη του Covid-19	59
Γονεϊκή εμπλοκή και εκπαιδευτικές προσδοκίες γονέων στη σχολική επίδοση μαθητριών/ών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.....	60
Η Εικόνα του Κόσμου μου: Ζωγραφίζοντας την Ευτυχία	61
Ομάδες Δημιουργικής Ανάπτυξης μέσω Ζωγραφικής (Art as Therapy).....	61
To Sexting στην Εφηβεία	62
Εφαρμογή της προβολικής δοκιμασίας «Φωλιά Πουλιών» για την αξιολόγηση του δεσμού με τον γονέα σε μαθητές που φοιτούν στην ειδική αγωγή.....	63
Μουσεία και παιδική ευημερία: Η θετική ψυχολογία στη μουσειακή εκπαίδευση.....	64

*Η φωτογραφία ως τέχνη και ως εργαλείο φιλοσοφικής αναζήτησης και κοινωνικής εξερεύνησης.
Ένα φωτογραφικό project για την Covid-19 εποχή από έφηβους μαθητές 65*

Zoom Links

FRIDAY: 9th of July 2021

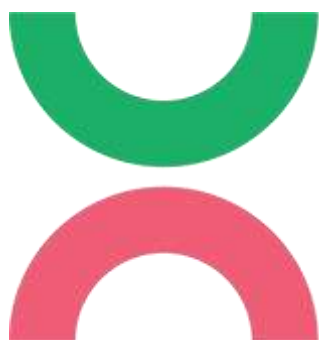
(Join Zoom Meeting <https://zoom.us/j/91732148204>)

SATURDAY: 10th of July 2021

(Join Zoom Meeting <https://zoom.us/j/94361831574>)

SUNDAY:11th of July 2021

(Join Zoom Meeting <https://zoom.us/j/99069770414>)

Abstracts in English

Child well-being and child poverty: conceptual differences and converging metrics with implications for policy analysis

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Enrique Delamónica (UNICEF)

The aim of this article is to clarify the concepts of poverty and well-being as they pertain to children. Children experience poverty differently from adults. This is the fundamental premise of the work to design specific, child-focused policies to improve child well-being. Devising, planning, and monitoring the impact of these policies without a proper measure of child poverty is almost impossible. UNICEF has developed guidance to measure child poverty, based on a few simple and clear principles. These principles are explained in the article.

Moreover, during the last two decades, research on, and measurement of, multidimensional poverty and quality of life (in general and for children specifically) has expanded. Thus, two quasi-parallel strands of literature exist. One of them looks at material deprivation and is associated with child poverty. The other one provides a wider perspective capturing child well-being. There is often confusion about the difference between these two concepts, as well-being also includes non-material aspects like happiness and safety from violence. This article, besides carefully delineating how to measure child poverty, attempts to bridge and combine the two strands of literature without creating a new index but by combining existing ones. In addition, unlike most poverty or well-being indices, in this proposal all indicators are measured at the individual-level (i.e. not at the household or country-wide levels).

The article provides the most recent estimates of child poverty across developing countries using the same dimensions, indicators, and thresholds. Relying on the most recent national household surveys estimates combining child poverty (material deprivation) with non-material aspects of children's well-being are presented. The article closes with suggestions for further research, including how to use these metrics for designing policies to improve children's well-being.

Preadolescents' emotional well-being. An analysis with focus on individual and social determinants of their emotional health

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Claudia Bacter, Sergiu Bălătescu, Cristiana Marc, Sorana Săveanu, Raluca Buhaș

Studies in this field tend to address mainly the emotional issues of adolescents and focus less on investigating preadolescents' emotional well-being. This specific age category, between 10-14 years old, is characterized by rapid changes in physical development, behaviour and relationships with others, which can expose preadolescents at risk of developing emotional and health problems. Therefore, it is important to investigate the impact of individual and social factors on preadolescents' positive affects in order to predict and prevent short and long-term implications on individuals and society. Emotional health, a dimension of emotional well-being, is the ability to understand, accept and manage emotions, feelings for oneself and others. The paper aims to identify the impact of individual characteristics and social determinants on preadolescents' emotional health, and brings to the forefront the positive connotation of children's emotions. We conducted secondary data analysis on data from second wave of the International Survey of Children's Well-Being (ISCWeB). Using a linear sequential multiple regression model, we investigate the impact of individual and social factors on the emotional health of preadolescents from 18 countries worldwide. The present research shows that preadolescents' emotional well-being is mainly determined by gender, age, presence of parents in the household, family and school climate. Therefore, research results indicate a higher degree of positive affects in the case of boys at a lower age, who benefit from the presence of their father in the household, who spent more time for fun activities and household duties, and who also benefit from a safe and comfortable school and family climate. Nevertheless, cultural and socio-economic determinants should be taken into consideration, due to significant differences registered at intergroup level regarding the emotional well-being of children.

Keywords: preadolescence; emotional well-being; positive affect; social determinants; individual determinants.

Do happier mothers raise happier children?

<http://www.childrenwelfare.sm.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Tihana Brkljačić, Andreja Brajša-Žganec, Marija Džida, Ljiljana Kaliterna-Lipovčan, Zvezdana Prizmić-Larsen

The aim of this study was to explore relationships between parents and children well-being indicators. The research was conducted on 43 boys and 29 girls (N=72). Age ranged from 9 to 12 (M=10.2, SD=0.82). Mothers of all children (N=72) and 62 fathers also participated in the research. This study is the part of a comprehensive project on the well-being of children in family context (CHILD-WELL), funded by the Croatian Science Foundation (HRZZ-IP-2019-04-6198).

The participation in the study was anonymous and voluntary, and children received symbolic gifts. Data for this study were collected during the pilot research. The children filled out questionnaires in school during regular classes, and parents filled out questionnaires at their homes. Using special code-system, parents' and children' questionnaires were matched later. As measures of well-being for both children and their parents we assessed: overall happiness, general life satisfaction, and experienced positive and negative affect. Child happiness was associated with mother's happiness ($r=0.245$, $p<0.05$), and child's life satisfaction was associated with mother's negative affect ($r=-0.235$, $p<0.05$). While most of mother's and father's well-being indicators were correlated, no association between father's and child's well-being indicators were found.

Well-being levels among parents are related, but only mother's well-being is associated with child's well-being. Happier mothers have happier children, while mothers who experience less negative affect have children more satisfied with their lives.

COVID-19 and ICT access gap in children and adolescents: an approach from child poverty based on deprivation of rights

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Mariela Giacomponello

After its first year of development, one of the most salient effects of the COVID-19 pandemic was the acceleration and the expansion of ICTs in daily lives at a global scale. As a result of the confinement and lockdown, many activities have changed into virtual and remote. For example, almost all countries adopted virtual education as a way of guaranteeing access to education in the context of confinement. For this reason, it is relevant to analyze the gaps in access to information to measure the global impact of the pandemic on the realization of the rights of children and adolescents.

To reach this objective, we will apply the methodology used by UNICEF to measure child poverty based on deprivation of rights, which currently includes six dimensions (shelter, water, sanitation, nutrition, health and education) and we will include the information dimension. We will select six developing countries to estimate child poverty, applying three analytical steps: i) analysis of global surveys (Multiple Indicator Cluster Surveys -MICS- or Demographic and Health Surveys -DHS-) to identify what and how they measure ICTs and at what level of analysis (at household or individual level); ii) construction of the information dimension based on the available data on access to and use of ICTs; and iii) evaluation of the results based on the incorporation of the information dimension in the child poverty estimates at the national level and disaggregating girls and boys.

We expect that this paper will provide inputs to think about how to measure issues sensitive to the current context such as access to information. The increase in the need for internet connectivity forces us to think about the effects of gaps in access on other rights (in particular, education) and to the general well-being of girls, boys and adolescents.

Understanding and Measuring Child Well-Being in the Region of Attica, Greece: School periods 2010 – 2018 and 2018-2019

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Eirini Leriou

In the current announcement are presented the results of the first round of the quantitative research on children's well-being over time in the Attica region (Greece) and are proposed economic and social policies for maximizing the children's quality of life. More specifically, are presented the results of the school period 2010-2018 and the results of the school year 2018-2019. During the last years, the previous economic crisis in Greece has had negative effects on the society as a whole. Nowhere are these effects more evident than in the rapid increase of child poverty in the same time period. This study focuses on the various factors in children's well-being and, by negative inference, on child poverty as reflected in the region of Attica by age group. In this way, it defines conceptually and operationally each of the aforementioned factors. Taking this into account, the presentation briefly discusses outputs of an empirical quantitative research on child poverty in the region of Attica on the basis of a new proposed methodological framework, in order to develop an evidence-based understanding of the multidimensional characteristics, extent and geographic distribution of the aggravation of children's quality of life in the region of Attica (Greece).

Keywords: Children's Well-being · Welfare Economics · Economic Policy · Social Policy · Economic Development · Indicators · Model · Quality of life · Sustainable Development · Fuzzy Logic · Decision Making

Understanding and Measuring Child Well-Being in the Region of Attica, Greece: Round Two

<http://www.childrenwelfaresm.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Eirini Leriou

In the current announcement are presented the results of the second round of the quantitative research on children's well-being over time in the Attica region (Greece) and are proposed economic and social policies for maximizing the children's quality of life. More specifically, during the last years, the previous economic crisis in Greece has had negative effects on the society as a whole. Nowhere are these effects more evident than in the rapid increase of child poverty in the same time period. This study focuses on the various factors in children's well-being and, by negative inference, on child poverty as reflected in the region of Attica by age group. In this way, it defines conceptually and operationally each of the aforementioned factors. Taking this into account, the presentation briefly discusses outputs of an empirical quantitative research on child poverty in the region of Attica on the basis of a new proposed methodological framework, in order to develop an evidence-based understanding of the multidimensional characteristics, extent and geographic distribution of the aggravation of children's quality of life in the region of Attica (Greece).

Keywords: Children's Well-being · Welfare Economics · Economic Policy · Social Policy · Economic Development · Indicators · Model · Quality of life · Sustainable Development · Fuzzy Logic · Decision Making

Understanding and Measuring Child Well-Being in the Region of Attica, Greece: The impact of the COVID-19 Crisis

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Eirini Leriou

In the current announcement are presented the results of the third round of the quantitative research on children's well-being over time in the Attica region (Greece) and are compared with the results of the second round of the research. In addition, are proposed economic and social policies for maximizing the children's quality of life. More specifically, during the last years, the previous economic crisis in Greece has had negative effects on the society as a whole. Nowhere are these effects more evident than in the rapid increase of child poverty in the same time period. This study focuses on the various factors in children's well-being and, by negative inference, on child poverty as reflected in the region of Attica by age group. In this way, it defines conceptually and operationally each of the aforementioned factors. Taking this into account, the presentation briefly discusses outputs of an empirical quantitative research on child poverty in the region of Attica on the basis of a new proposed methodological framework, in order to develop an evidence-based understanding of the multidimensional characteristics, extent and geographic distribution of the aggravation of children's quality of life in the region of Attica (Greece). Moreover, round 3, of the quantitative research coincide with the outbreak of the pandemic of COVID-19. From this point of view, it is presented how the current health crisis of COVID-19 has affected children's well-being in the Attica.

Keywords: Children's Well-being · Welfare Economics · Public Finance · COVID-19 · Social Protection · Economic Development · Indicators · Model · Quality of life · Sustainable Development · Fuzzy Logic · Decision Making

Understanding and Measuring Child Well-Being in the Region of Attica, Greece: Round Four

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Eirini Leriou

In the current announcement are presented the results of the fourth round of the quantitative research on children's well-being over time in the Attica region (Greece) and are compared with the results of the second round of the research. In addition, are proposed economic and social policies for maximizing the children's quality of life. More specifically, during the last years, the previous economic crisis in Greece has had negative effects on the society as a whole. Nowhere are these effects more evident than in the rapid increase of child poverty in the same time period. This study focuses on the various factors in children's well-being and, by negative inference, on child poverty as reflected in the region of Attica by age group. In this way, it defines conceptually and operationally each of the aforementioned factors.

Taking this into account, the presentation briefly discusses outputs of an empirical quantitative research on child poverty in the region of Attica on the basis of a new proposed methodological framework, in order to develop an evidence-based understanding of the multidimensional characteristics, extent and geographic distribution of the aggravation of children's quality of life in the region of Attica (Greece). Moreover, round 4, of the quantitative research coincide with the outbreak of the pandemic of COVID-19. From this point of view, it is presented how the current health crisis of COVID-19 has affected children's well-being in the Attica.

Keywords: Children's Well-being · Welfare Economics · Public Finance · COVID-19 · Social Protection · Economic Development · Indicators · Model · Quality of life · Sustainable Development · Fuzzy Logic · Decision Making

Understanding and Measuring Child Well-Being in the Region of Attica, Greece: All the rounds of the research

<http://www.childrenwelfaresm.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Eirini Leriou

In the current announcement are presented the results of the rounds 1-5 of the quantitative research on children's well-being over time in the Attica region (Greece). In addition, are proposed economic and social policies for maximizing the children's quality of life. More specifically, during the last years, the previous economic crisis in Greece has had negative effects on the society as a whole. Nowhere are these effects more evident than in the rapid increase of child poverty in the same time period. This study focuses on the various factors in children's well-being and, by negative inference, on child poverty as reflected in the region of Attica by age group. In this way, it defines conceptually and operationally each of the aforementioned factors. Taking this into account, the presentation briefly discusses outputs of an empirical quantitative research on child poverty in the region of Attica on the basis of a new proposed methodological framework, in order to develop an evidence-based understanding of the multidimensional characteristics, extent and geographic distribution of the aggravation of children's quality of life in the region of Attica (Greece). Moreover, rounds 3,4 and 5 of the quantitative research coincide with the outbreak of the pandemic of COVID-19. From this point of view, it is presented how the current health crisis of COVID-19 has affected children's well-being in the Attica.

Keywords Children's Well-being · Welfare Economics · Public Finance · COVID-19 · Social Protection · Economic Development · Indicators · Model · Quality of life · Sustainable Development · Fuzzy Logic · Decision Making

Understanding and Measuring Child Well-Being in the Region of Attica, Greece: Suggestions for Economic and Social Policy

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Eirini Leriou

In the current announcement are proposed economic and social policies for maximizing the children's quality of life. More specifically, during the last years, the previous economic crisis in Greece has had negative effects on the society as a whole. Nowhere are these effects more evident than in the rapid increase of child poverty in the same time period. This study focuses on the various factors in children's well-being and, by negative inference, on child poverty as reflected in the region of Attica by age group. In this way, it defines conceptually and operationally each of the aforementioned factors. Taking this into account, the presentation briefly discusses suggestions in the light of Public Economics and Social Protection for maximizing the children's quality of life, in the region of Attica (Greece).

Keywords: Children's Well-being · Welfare Economics · Public Finance · Social Protection · Economic Policy · Social Policy · Economic Development · Indicators · Model · Quality of life · Sustainable Development · Fuzzy Logic · Decision Making.

Child labor in developing countries and pandemics

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Polyxeni Kechagia, Theodore Metaxas

The socioeconomic consequences of pandemics have been a subject of extended theoretical and empirical research. Nevertheless, limited studies focused on the welfare of vulnerable groups, such as children. In particular, little attention is paid on working children, for whom the risk of contamination and maltreatment during pandemics is even higher. The study focuses on pandemics, including the COVID-19, arguing that they lead to economic recession, higher poverty, higher unemployment and reduced household income, which are determinant factors of child labor. Therefore, the purpose of the research is to investigate and discuss the impact of pandemics on child labor, while it is the first effort to conduct and present an extended literature review on related studies, focusing on developing countries. The case of developing economies is chosen under the criterion that they have insufficient health facilities and higher rates of child labor. Additionally, the paper focuses on children, considering that the majority of previous studies investigated the impact of pandemics on adults. The present research concludes that the impact of previous pandemics (e.g. Ebola, malaria etc.) on working children in developing economies attracted limited research interest, mainly for post-conflict countries. On the contrary, the recent pandemic turned research interest to child employment in developing countries of different geographic regions. The lockdowns amidst the COVID-19 and previous health crises were associated to increased children's violence, abuse and exploitation incidents, including forced and illegal labor. The study concludes with proposals and suggestions for future research.

Keywords: Child labor, developing countries, pandemics, epidemics, COVID-19.

JEL: F23, J46, E24, I15.

Methods for preparing for the integration of child with physical disability in general training-case study

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Maria-Panagiota Moraiti

This article refers to the methods that are suitable for reception and joining a pupil with physical disability in general education. The purpose is to promote the ecosystem approach to the most appropriate in the preparation of the systems that make up the school environment (teachers, parents, students) so that the integration of students with disabilities becomes smoothly without marginalized and stigmatized because of their special needs. A separate objective is to highlight the contribution of the school social worker to the process of joining a child with physical disability to general education.

In this regard, the qualitative methodology and the case study are used in order to achieve the above-mentioned purposes. More specifically, it is a schoolgirl, who is going to attend the first municipal class, which suffers from dystrophy at the limbs and therefore faces difficulty in walking. The objectives of the intervention, which was designed by the School Social Officer, is, on the one hand, the preparation of the student's integration and addressing the difficulties of adaptation of both the same and the remaining parties that make up the school community. Therefore, the social worker undertakes the role of the amplifier by reducing aggravating agents, mediator, by mediating between the child and his environment and an advocate, covering his needs and defending their rights.

The article includes the literature on the subject matter, the case study, the design and analysis of the intervention, as well as the conclusions carried out for the need to prepare for the integration of a child with physical disability in general education.

Evaluation of Big Data Methodologies for the prevention and management of overweight and obesity in childhood and adolescence

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Penio Kassari, Athanasia Tragomalou, Aikaterini Vourdoumpa, Diamanto Koutaki, Marina Papadopoulou, Maria Manou, Ioannis Ioakeimidis, Konstantinos Filis, Eleni Theodoropoulou, Giorgos Lymperopoulos, Daniel Ferri, Youla Karavidopoulou, Leandros Stefanopoulos, Christos Diou, Eirini Lekka, Nicos Maglaveras, Anastasios Delopoulos, Evangelia Charmandari

Background:

Over the last decade, the widespread use of personal digital technologies has created new possibilities for collecting behavioral data objectively.

Objective:

To evaluate the body mass index (BMI) trajectory after at least one month's use of the BigO system.

Methodology:

The study was carried out as part of the European project BigO (<http://bigoprogram.eu>, Horizon2020, No. 727688). The data collection system included the BigO platform, which interfaces with a Smartphone and Smartwatch, and records data objectively (using inertial sensors and GPS) for each patient. All participants used the BigO system for 4 weeks in order to take photographs of the food they consumed and wore the watch for specific periods during the week.

Results:

The study population consisted of 857 children and adolescents (448 males, 409 females; mean age $\pm$ SD: 12.630 ± 2.466). Subjects were classified as having obesity ($n=665$), overweight ($n=187$) or normal BMI ($n=5$) according to the WHO cut-off points. At initial evaluation, the percentage of subjects with obesity was 77.6%, overweight 21.8% and normal BMI 0.6%. A higher number of boys had obesity compared with girls (54.1% vs. 45.9%), while a higher number of girls had overweight compared with boys (54.0% vs. 46.0%). Following at least one month's use of the BigO system, the proportion of obese subjects decreased by 3% (77.6% vs. 75.3%, $p=0.002$), while the proportion of overweight and normal-BMI subjects increased by 5% and 216%, respectively (21.8% vs. 22.9%, 0.6% vs. 1.9%, $p=0.002$). Similar changes were observed in both boys and girls. In general, the use of the BigO system for at least one month resulted in a decrease of BMI by 1.1% (28.2 kg/m^2 vs. 27.9 kg/m^2 , $p<0.001$).

Conclusions:

These novel tools and interventions may be useful at designing new public health policies in order to address the epidemic of childhood obesity effectively.

Keywords: Big Data, Childhood Obesity Prevention and Treatment, Mobile and Wearable Electronics, Behavioural Informatics, Public health policies.

Evaluation of Big Data Methodologies for addressing the epidemic of childhood obesity during the COVID-19 outbreak

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

PenioKassari, Athanasia Tragomalou, AikateriniVourdoumpa, DiamantoKoutaki, Marina Papadopoulou, Maria Manou, IoannisIoakeimidis, Konstantinos Filis, Eleni Theodoropoulou, GiorgosLymperopoulos, Daniel Ferri, YoulaKaravidopoulou, LeandrosStefanopoulos, Christos Diou, Eirini Lekka, NicosMaglaveras, Anastasios Delopoulos, Evangelia Charmandari

Background:

Since December 2019, the world has witnessed a global pandemic due to SARS-CoV-2 coronavirus (COVID-19), which led to lifestyle changes as a result of Public Health Guidelines introduced by governments worldwide.

Objective:

To determine the body mass index (BMI) trajectory in children and adolescents with overweight and obesity with respect to the COVID-19 outbreak in Greece.

Methodology:

The study was carried out as part of the European project BigO (<http://bigoprogram.eu>, Horizon2020, No. 727688). The data collection system included the BigO platform, which interfaces with a Smartphone and Smartwatch, and records data objectively (using inertial sensors and GPS) for each patient. All participants used the BigO system for 4 weeks in order to take photographs of the food they consumed and wore the watch for specific periods during the week. Subsequently, they entered an intervention program of diet, physical exercise and sleep for 3-4 months and used the system again for 4 weeks (study duration: March 2020 - February 2021).

Results:

The study population consisted of 251 children and adolescents (137 males, 114 females; mean age $\pm$ SD: 12.786 $\pm$ 2.559 years). At initial evaluation, the percentage of subjects with obesity was 76.9% and overweight 23.1%. A higher number of boys had obesity compared with girls (54.9% vs. 45.1%). Following the use of the BigO system twice, the proportion of subjects with obesity decreased by 3.1% (76.9% vs. 74.5%), while the proportion of overweight and normal-BMI subjects increased by 8.7% and 40%, respectively (23.1% vs. 25.1%, 0% vs. 0.4%). Similar changes were observed in both boys and girls. In general, BMI decreased by 1.4% (28.1 kg/m² vs 27.6 kg/m², $p < 0.001$) in all subjects.

Conclusions:

These novel tools and interventions were effective at managing childhood obesity despite the implications and lifestyle changes owing to the COVID-19 pandemic.

Keywords: Big Data, Childhood Obesity Prevention and Treatment, Mobile and Wearable Electronics, Behavioural Informatics, COVID-19

Evaluation of Big Data behavioral indicators in relation to Body Mass Index (BMI) in children and adolescents

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Penio Kassari, Athanasia Tragomalou, Aikaterini Vourdoumpa, Diamanto Koutaki, Marina Papadopoulou, Maria Manou, Ioannisloakeimidis, Konstantinos Filis, Eleni Theodoropoulou, Giorgos Lymperopoulos, Daniel Ferri, Youla Karavidopoulou, Leandros Stefanopoulos, Christos Diou, Eirini Lekka, Nicos Maglaveras, Anastasios Delopoulos, Evangelia Charmandari

Background:

The World Health Organization has emphasized the need to create reliable monitoring and behavioral systems, and to investigate their effectiveness in preventing childhood obesity.

Objective:

To evaluate the BigO behavioral indicators in children and adolescents in Greece.

Methodology:

The study was carried out as part of the European project BigO (<http://bigoprogram.eu>, Horizon2020, No. 727688). The data collection system included the BigO platform, which interfaces with a Smartphone and Smartwatch, and records data objectively (using inertial sensors and GPS) for each patient. Data were then transmitted to BigO servers to extract behavioral indicators, including: (a) physical activity/exercise, such as average steps per hour daily, average athletic sports visits daily, and (b) dietary habits, such as average fast food (take away) visits daily, average food outlets visits daily. For the correlation analysis, data with zero values have been omitted. All participants used the BigO system for 4 weeks.

Results:

The study population consisted of 867 children and adolescents (448 males, 419 females; mean age $\pm$ SD: 12.645 ± 2.445). Subjects were classified as obese ($n=644$, 74.3%), overweight ($n=203$, 23.4%) or normal BMI ($n=20$, 2.3%) according to the WHO cut-off points. In obese subjects, BMI correlated positively with average steps per hour daily ($\rho=0.102$, $p=0.010$), average activity counts per hour daily ($\rho=0.117$, $p=0.003$), average food visits daily ($\rho=0.221$, $p=0.001$), as well as average daily visits to fast food (take away) places ($\rho=0.262$, $p=0.001$), food outlets ($\rho=0.274$, $p<0.001$), café shops ($\rho=0.288$, $p<0.001$), and food cafe bars ($\rho=0.154$, $p=0.007$). In overweight subjects, BMI correlated positively with average athletic sports visits daily ($\rho=0.287$, $p=0.041$).

Conclusions:

These novel methodologies will enable scientists and public health authorities to collect and analyze objective daily behavioral data in children and adolescents with overweight and obesity, and implement appropriate public health policies and/or strategies at a local level.

Keywords: Big Data, Childhood Obesity Prevention and Treatment, Mobile and Wearable Electronics, Behavioural Informatics, Public health policies.

Growing responsible digital citizens! Facing "Maria" in the "Grocery Store" of the internet.

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Evgenia Arvaniti Prevezanou

Background:

The Internet is the most powerful communication tool. Plays an important role in education, entertainment and play of children. It is considered as an important indicator of well-being, as through its interactive applications, it has eliminated the need for mediation, while offering the user a strong exchange of images and emotions.

Researchers have shown that 80% of fifth and sixth grade children in Greece have a presence on social networking platforms, such as Instagram, YouTube, Facebook, Snapchat or TikTok. Although these online media are forbidden to be used by children under the age of 13 as they are not designed for either their age group or their needs, they are used, mostly, as they create an interactive and very attractive virtual reality, while not being in control.

In the last year, due to the Covid-19 pandemic, more than 1.5 billion children and young people have been forced to reside in "home confinement" and "social distance" due to the global closure of schools; and they lived most of their social life, on the Internet. Thus, a global virtual society is being created at an intensive pace, also shaping a new reality, highlighting more the many undesirable dangers and the negative consequences for children.

Cyber bullying, hacking, spam, misinformation, websites with inappropriate content, language falsification, violent games, harmful behaviors, addiction, physical ailments, electronic gambling, spying on personal data, risk of harm to children online, bullying, aggression and hate, online radicalization, sexting and sexual harassment, pornography, grooming, child sexual abuse and exploitation. All these cybercriminal behaviors do not just remain on the screen of a computer or a mobile phone. Behind them there are perpetrators and victims and they cause harm and injury to real people.

However, it is not the internet itself that poses serious risks, but which way it is used mainly by children. The ability to recognize risks, the development of perceptual and criticism ability as well as the knowledge of safety rules are basic figurative that children must have to navigate the Internet.

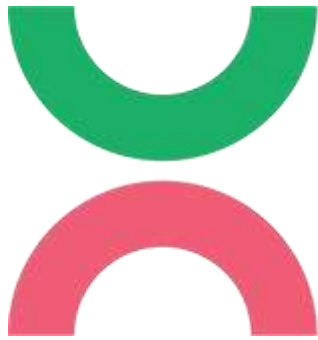
Numerous activities and information videos and brochures have been released highlighting the importance of recognizing children's digital rights and tackling cyber-risks. In this case, it is recommended to monitor two exceptional efforts, which contribute to the protection of children from the dangers of the Internet and to the promotion of their digital rights:

- a) the award-winning film "To Pantopoleion-The Grocery Store", which highlights the importance of critical thinking when using the Internet; and
- b) the fairy tale "Sifis the Mouse and the Internet", which refers to the issues of internet security and is slanged to children aged 4 to 10 years.

Children represent about one in three internet users worldwide and will be the digital citizens of the future, with internet rights and responsibilities. Many parents do not set limits on the internet for the amount of time their child spends or the content access and many do not even know what is doing online. The need for more parental supervision of children's online habits and the cultivation of a relationship of trust between them, it urges the use of a "Family Agreement" that will set boundaries, rules of conduct with individual responsibility and self-control of family members, relevant and not only for browsing the internet.

In our hyper connected epoch, only when we invest in and in the digital security of children do, we protect the present and the future of humanity.

Keywords: Internet, digital rights, internet risks, virtual reality, security, online minors, child pornography, sexting, sexual harassment, grooming.

Abstracts in Greek

Ευημερία και ποιότητα ζωής των παιδιών με καρκίνο: προβλήματα και διακυβεύματα

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Δημήτρης Χριστιάς, Παναγιώτης Δημητρίου, Μαρία Φρούντα, Ελένη Μιχαλοπούλου

Εισαγωγή:

Ευημερία και ποιότητα ζωής σε ότι αφορά τα παιδιά είναι έννοιες πολυδιάστατες και πολυπαραγοντικές. Ο παιδικός καρκίνος, ως μια κινδυνώδης ασθένεια, επηρεάζει τόσο το παρόν όσο και το μέλλον των παιδιών. Παρότι, ο παιδικός καρκίνος έχει υψηλό βαθμό ίασης, τα παιδιά υφίστανται επιπτώσεις, σωματικές και ψυχικές που τα στιγματίζουν στη ζωή τους. Ως εκ τούτου είναι σημαντικό, στη δύσκολη αυτή φάση που περνούν, για να διατηρηθεί η ποιότητα και η ευημερία στη ζωή τους να εντοπιστεί οτιδήποτε τις διαταράσσει.

Σκοπός:

Ο εντοπισμός προβλημάτων που επηρεάζουν την ποιότητα ζωής των παιδιών με καρκίνο και η ανεύρεση κατάλληλων τρόπων αντιμετώπισής τους.

Μεθοδολογία:

Πραγματοποιήθηκε εκτενής βιβλιογραφική ανασκόπηση με μηχανές αναζήτησης το Pudmed και το Google Scholar σε ελληνικά και αγγλικά άρθρα της τελευταίας δετίας, με λέξεις κλειδιά. Μέσω θεματικής ανάλυσης κωδικοποιήθηκαν και κατηγοριοποιήθηκαν τα δεδομένα που προέκυψαν.

Αποτελέσματα:

Παράγοντες εσωτερικοί και εξωτερικοί φαίνεται να επηρεάζουν τα παιδιά με καρκίνο. Η έγκαιρη διάγνωση αποτελεί αδιαμφισβήτητο το πρώτο βασικό βήμα για τη θεραπεία, η οποία όμως φαίνεται να επηρεάζεται από τη συναισθηματική ισορροπία. Νοσηλευτικό - ιατρικό προσωπικό, γονείς, καθώς και οι ίδιοι οι μικροί μαχητές συμβάλλουν σε αυτή την ισορροπία. Το άγχος, η κατάθλιψη και η ανθρωποφοβία οδηγούν στην αποσύνδεση των εν λόγω ασθενών από κοινωνικές δραστηριότητες. Αντιθέτως, η φιλία, η ψυχαγωγία, μαθήματα όπως η μουσική, η διοργάνωση θερινών κατασκηνώσεων είναι μερικοί από τους παράγοντες που φαίνονται να βοηθούν τα παιδιά να ανταπεξέλθουν στις νέες απαιτητικές συνθήκες.

Συμπεράσματα:

Ο παιδικός καρκίνος οδηγεί σε χαμηλή ποιότητα παρότι φαίνεται ότι μπορεί να δοθεί η δυνατότητα να διατηρηθεί σε ένα στοιχειώδες επίπεδο. Η ομαλή προσαρμογή της ζωής των παιδιών στα νέα δεδομένα, η ύπαρξη κατάλληλων δομών καθώς και η ευαισθητοποίηση και η συνεργασία ιατρονοσηλευτικού προσωπικού με ειδικούς φορείς και οικογένεια δύνανται να οδηγήσουν στην ευημερία και στην καλύτερη ποιότητα ζωής των παιδιών με καρκίνο.

Λέξεις κλειδιά: ευημερία, παιδικός καρκίνος, ποιότητα ζωής, παιδί

Η Λήψη Αποφάσεων στην Παιδική Ευημερία

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Λεριού Ειρήνη, Τασόπουλος Αναστάσιος

Στη λήψη αποφάσεων πολλά προβλήματα μπορούν να μορφοποιηθούν ως προβλήματα Δυναμικού Προγραμματισμού. Τα απλούστερα προβλήματα έχουν τα χαρακτηριστικά της μιας μόνον παραμέτρου κατάστασης (state parameter) και της μιας και μόνον μεταβλητής ελέγχου (control variable) για κάθε κατάσταση. Στην παρούσα εργασία θα προσπαθήσουμε να διερευνήσουμε πιο σύνθετα προβλήματα στην παιδική ευημερία, στα οποία υπάρχουν δύο καταστάσεις και σε κάθε κατάσταση υπάρχουν δύο μεταβλητές ελέγχου. Αντιμετωπίζοντας τέτοιου είδους προβλήματα ερχόμαστε αντιμέτωποι με έναν από τους σοβαρότερους περιορισμούς στη χρήση του Δυναμικού Προγραμματισμού, τον περιορισμό των διαστάσεων. Οι υπολογιστικές δυσκολίες που παρουσιάζονται σε τέτοιου είδους προβλήματα, αυξάνονται εκθετικά καθώς ο αριθμός των καταστάσεων αυξάνει. Αυτό συμβαίνει έστω και αν υπάρχει μία μόνον μεταβλητή ελέγχου για κάθε κατάσταση. Το ίδιο ισχύει αν αυξάνονται οι μεταβλητές ελέγχου, έστω και αν υπάρχει μία και μόνο κατάσταση.

Λέξεις Κλειδιά: Επιλογή καλύτερης στρατηγικής · Λήψη Αποφάσεων · Παιδική Ευημερία

Σχολείο και Ψυχική Ανθεκτικότητα

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Έλενα Παλούμπη (Το Χαμόγελο Του Παιδιού)

Η καθημερινότητα που βιώνει ο εκπαιδευτικός στο σχολείο είναι συχνά ιδιαίτερα απαιτητική, καθώς καλείται καθημερινά να ανταποκριθεί στις πολλαπλές και πολύ-επίπεδες ανάγκες των παιδιών. Οι εκπαιδευτικοί καλούνται να αντιμετωπίσουν καθημερινά τη διαχείριση κρίσιμων ζητημάτων, από ζητήματα ενδο-σχολικών συγκρούσεων, μέχρι αλλαγές και αναταραχές που συμβαίνουν σε ευρύτερο κοινωνικό επίπεδο και επηρεάζουν σημαντικά τη σχολική κοινότητα, όπως η πρόσφατη πανδημία. Πώς μπορούν οι εκπαιδευτικοί να υποστηρίξουν τα παιδιά μέσα σε αυτές τις δύσκολες και απαιτητικές συνθήκες; Πώς μπορούν να υποστηριχθούν οι ίδιοι; Το σεμινάριο αυτό συζητά την έννοια της ψυχικής ανθεκτικότητας και δίνει απλές κατευθύνσεις για την υποστήριξη της σχολικής κοινότητας, εστιάζοντας στον βασικό πυλώνα για το χτίσιμο ενός ανθεκτικού σχολείου: την υποστήριξη και ενδυνάμωση του ίδιου του εκπαιδευτικού.

Οι Εκπαιδευτικές και οι Ψυχοσυναισθηματικές Αλλαγές που Επέφερε η Πανδημία COVID-19 στα Παιδιά που Διαμένουν στα Σπίτια του Συλλόγου «Το Χαμόγελο του Παιδιού»

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Δανάη Αραβαντινού, Μαρίνα Διβριώτου, Κωνσταντίνα Διονυσοπούλου (Το Χαμόγελο του Παιδιού)

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας: «Η κακοποίηση ή κακομεταχείριση του παιδιού περιλαμβάνει όλες τις μορφές σωματικής ή συναισθηματικής κακής μεταχείρισης, σεξουαλικής παραβίασης, παραμέλησης ή παραμελημένης θεραπευτικής αντιμετώπισης ή εκμετάλλευσης για εμπορικούς σκοπούς, η οποία καταλήγει σε συγκεκριμένη ή εν δυνάμει βλάβη που αφορά τη ζωή και την ανάπτυξη του παιδιού, στα πλαίσια μιας σχέσης ευθύνης, εμπιστοσύνης και δύναμης». Οι πανδημικές συνθήκες, που επέβαλε ο Covid-19, κάνοντας την εμφάνισή του στα τέλη του 2019, στην πρωτεύουσα της επαρχίας Χουπέι, Ουχάν, στην Κίνα, συνδέθηκαν άμεσα με κοινωνικές, πολιτισμικές, οικονομικές και άλλες συνέπειες, που σαφώς επηρέασαν παιδιά και εφήβους.

Βασικός στόχος της εν λόγω παρουσίασης είναι να συζητηθούν οι αλλαγές που έφερε η πανδημία COVID-19 όσον αφορά στην κακοποίηση ή / και παραμέληση των παιδιών, στη λειτουργικότητα των Σπιτιών του Συλλόγου «Το Χαμόγελο του Παιδιού», αλλά και στο Κέντρο Ημέρας «Το Σπίτι του Παιδιού» που παρέχει υπηρεσίες σε παιδιά και εφήβους, θύματα κακοποίησης, παραμέλησης και ενδοοικογενειακής βίας που διαμένουν στα Σπίτια. Επιπρόσθετα, θα γίνει αναφορά στα παιδιά που διαμένουν στο Σύλλογο και στις αλλαγές που βίωσαν αναφορικά με την εκπαιδευτική διαδικασία, αλλά και με τη ψυχοσυναισθηματική τους κατάσταση. Ξεκινώντας από το να ορίσουμε την έννοια της κακοποίησης ή / και παραμέλησης και τις επιπτώσεις αυτής στα παιδιά, εξηγώντας τη λειτουργικότητα των Σπιτιών του Συλλόγου, αλλά και του Κέντρου Ημέρας, θα καταλήξουμε στις προεκτάσεις της πανδημίας τόσο στην εκπαιδευτική διαδικασία, όσο και στην ψυχική υγεία των παιδιών γενικά, αλλά και στα παιδιά που διαμένουν στα Σπίτια μας ειδικά.

Λέξεις κλειδιά: Κακοποίηση - Παραμέληση, Σπίτια του Συλλόγου «Το Χαμόγελο του Παιδιού», Κέντρο Ημέρας «Το Σπίτι Του Παιδιού», Πανδημία COVID-19, Εκπαιδευτικές και Ψυχοσυναισθηματικές Αλλαγές.

Διαχείριση κρίσεων στη σχολική κοινότητα

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Κατερίνα Στεφανή (Το Χαμόγελο Του Παιδιού)

Προετοιμάζοντας το σχολείο για να ανταπεξέλθει σε καταστάσεις κρίσης.

Περιγραφή:

Το σχολείο στη σύγχρονη πραγματικότητα καλείται συχνά να αντιμετωπίσει κάποια μορφή δυσκολία ή κρίση, από περιστατικά πένθους ή κάποιας βίαιης απώλειας, μέχρι καταστάσεις που αφορούν την ευρύτερη κοινωνία και αναπόφευκτα επηρεάζουν τη σχολική ζωή, όπως η τρέχουσα πανδημία. Γνωρίζουμε πως όσο καλύτερα είναι προετοιμασμένο το σχολείο απέναντι στην κρίση, τόσο μικρότερες θα είναι οι απώλειες που θα βιώσουν τα παιδιά και τόσο γρηγορότερα θα επανέλθει το σχολείο στους ρυθμούς που είχε πριν από την έναρξη της κρίσης. Τι μπορεί λοιπόν να κάνει το σχολείο για να προετοιμαστεί κατάλληλα απέναντι στο ενδεχόμενο μίας κρίσης; Πώς μπορεί το σχολείο να υποστηρίξει τα παιδιά, διασφαλίζοντας τη σωματική και ψυχική τους ασφάλεια κατά τη φάση της κρίσης; Από πού μπορεί ένα σχολείο να λάβει βοήθεια σε μία συνθήκη κρίσης; Αυτό το σεμινάριο θα απαντήσει σε αυτά τα ερωτήματα, μέσα από την επεξεργασία πραγματικών περιστατικών κρίσης που έχουν πλήξει τη σχολική κοινότητα.

Η εικονική πραγματικότητα ως εργαλείο για την καταπολέμηση του εκφοβισμού- VR not bullies

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Φωτεινή Παπαδάτου (Το Χαμόγελο Του Παιδιού)

Στόχος:

Στοχεύει στη βελτίωση των ενεργειών που γίνονται για την καταπολέμηση του εκφοβισμού στις νεαρές ηλικίες, μέσω της χρήσης σύγχρονης τεχνολογίας. Οι νέες τεχνολογίες αποτελούν ένα πολύ σημαντικό εργαλείο για την επικοινωνία μας με τις νεότερες γενιές και μπορούν να διευκολύνουν την προσέγγιση και τη μετάδοση πληροφοριών στα παιδιά. Το πρόγραμμα αυτό, μέσω της χρήσης εικονικής πραγματικότητας (Virtual Reality-VR), δημιουργεί την αίσθηση στο άτομο ότι βιώνει το ίδιο μια εμπειρία εκφοβισμού – είτε ως παρατηρητής/τρια, είτε ως το παιδί που εκφοβίζεται, είτε ως το παιδί που εκφοβίζει. Απώτερος στόχος του προγράμματος είναι να ευαισθητοποιηθούν και να κινητοποιηθούν τα παιδιά για την εξάλειψη του φαινομένου, αλλά και να αποκτήσουν νέους τρόπους αντιμετώπισης και διαχείρισης των περιστατικών εκφοβισμού.

Η στοματική υγεία των παιδιών, σήμερα, ως πραγματικότητα και ως ένδειξη της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης της οικογένειάς τους

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Μαρία Αγραπίδου

Η στοματική υγεία των παιδιών είναι άμεσα συνυφασμένη με την παιδεία, τη μόρφωση και την οικονομική κατάσταση του οικογενειακού περιβάλλοντος. Αποτελεί δε, σημαντικό παράγοντα της γενικής υγείας του παιδιού και περιλαμβάνει το σύνολο των ενεργειών που απαιτούνται για τη φροντίδα των δοντιών.

Το επίπεδο εκπαίδευσης επηρεάζει την υιοθέτηση υγιεινών συμπεριφορών, καθώς παρέχει γνώσεις και δεξιότητες στα ζητήματα υγείας. Είναι γνωστό ότι οι άνδρες και οι γυναίκες με χαμηλή εκπαίδευση, που απασχολούνται σε χειρωνακτική εργασία, εμφανίζουν περισσότερα προβλήματα στην στοματική κοιλότητα και αδιαφορούν για την στοματική υγεία τόσο την δική τους όσο και των παιδιών τους.

Η οικονομική κρίση με τη συνακόλουθή της τη μείωση του εισοδήματος και τη φτώχεια σχετίζονται με το χαμηλό επίπεδο οδοντικής υγείας – άρα, έμμεσα αλλά σαφώς, και με την αποκαλούμενη παιδική ευημερία και τις συνθήκες που την εξασφαλίζουν. Μεγαλύτερο, μάλιστα, πλήγμα έχουν δεχθεί οι ευάλωτες κοινωνικά ομάδες πληθυσμού, οι οποίες έχουν παραμελήσει τόσο την θεραπεία όσο και τον προληπτικό έλεγχο των δοντιών των παιδιών τους. Βρέθηκε ότι, λόγω της οικονομικής κρίσης, η πλειοψηφία των Ελλήνων επιλέγει μόνο αντιμετώπιση του πόνου και όχι πρόληψη ή άλλες οδοντιατρικές παρεμβάσεις, ακόμη κι αν πρόκειται για τα παιδιά τους.

Η υγειονομική παιδεία των γονιών είναι ένας ακόμη παράγοντας που συμβάλει σημαντικά στην οδοντική κατάσταση των παιδιών. Το οικογενειακό περιβάλλον επηρεάζει την ανάπτυξη της τερηδόνας κατά την παιδική ηλικία, ανάλογα με την ικανότητα που έχουν οι γονείς να μπορούν να κατανοήσουν, να επεξεργαστούν και να εφαρμόσουν βασικές πληροφορίες που αφορούν την στοματική υγεία. Συνήθειες βουρτσίσματος των δοντιών των γονιών έχουν συσχετιστεί με τη συχνότητα βουρτσίσματος από τα παιδιά, οι επισκέψεις των παιδιών στον οδοντίατρο εξαρτώνται απόλυτα από τους γονείς, ενώ γενικότερα η στάση των γονιών απέναντι στη στοματική υγεία επηρεάζει πολύ τη στάση που θα έχουν και τα παιδιά.

Η συμβολή των φονέων στην αυτεπάρκεια και την ψυχική ανθεκτικότητα των παιδιών στο οικογενειακό περιβάλλον

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Παρασκευή Νικηφόρου, Θεόδωρος Αντωνίου, Ιουλία Παπαγεώργη

Η γονεϊκή επιρροή και ο κρίσιμος ρόλος της στην ανάπτυξη των παιδιών αναγνωρίζεται ευρέως. Η κατανόηση των ατομικών διαφορών στις σχέσεις μεταξύ γονέων και εφήβων είναι κλειδί, επειδή η ποιότητα αυτών των σχέσεων διαμορφώνει την ανάπτυξη των εφήβων. Η παρούσα εργασία επικεντρώνεται στην ανάλυση της σχέσης μεταξύ της γονεϊκής αποδοχής-απόρριψης και της αυτεπάρκειας και ψυχικής ανθεκτικότητας σε εφήβους. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στις πιθανές διαφορές ανάμεσα στις μητέρες και πατέρες. Τα δεδομένα συλλέχθηκαν από 162 εφήβους μαθητές από την πόλη και την περιφέρεια του Ηρακλείου Κρήτης. Τα ερευνητικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν για τους στόχους της συγκεκριμένης έρευνας ήταν το Ερωτηματολόγιο για την Ανθεκτικότητα (RYDM) και το ερωτηματολόγιο γονεϊκής αποδοχής-απόρριψης (PARQ). Για την επεξεργασία των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε το κριτήριο T-test για ανεξάρτητα δείγματα και το κριτήριο ανάλυση διακύμανσης ως προς τον παράγοντα αριθμό καλών φίλων. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι έφηβοι από την πόλη του Ηρακλείου τυγχάνουν μεγαλύτερης αποδοχής σε σχέση με τους εφήβους της περιφέρειας. Αντίθετα, οι μαθητές της περιφέρειας δήλωσαν υψηλότερα επίπεδα αυτεπάρκειας και ανθεκτικότητας στο οικογενειακό περιβάλλον. Με βάση το φύλο, τα κορίτσια εισπράττουν μεγαλύτερη αποδοχή από τη μητέρα τους σε αντίθεση με τα αγόρια που δήλωσαν ότι εισπράττουν μεγαλύτερη απόρριψη. Επιπλέον, ο αριθμός των καλών φίλων συνδέεται με την αποδοχή και απόρριψη της μητέρας. Αναφορικά με την αποδοχή-απόρριψη του πατέρα ως προς το φύλο, τον βαθμό αρέσκειας για το σχολείο περιοχής και τον αριθμό καλών φίλων δεν παρατηρήθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές από τα διενεργούμενα στατιστικά κριτήρια. Η βελτίωση των γονεϊκών δεξιοτήτων αναδεικνύεται ιδιαίτερα σημαντική για τη διαχείριση συναισθηματικών και συμπεριφορικών δυσκολιών στην εφηβεία.

Λέξεις κλειδιά: γονεϊκή αποδοχή/απόρριψη, ανθεκτικότητα, αυτεπάρκεια, έφηβοι.

Οι ψυχοκοινωνικές επιπτώσεις της πανδημίας Covid-19 στην ευημερία των εφήβων

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Παρασκευή Νικηφόρου, Θεόδωρος Αντωνίου

Η επιδημία COVID-19 έχει δημιουργήσει τεράστια αναστάτωση σε όλες τις ηλικιακές ομάδες των ανθρώπων. Για πολλούς, αλλά κυρίως για τους εφήβους, περιοριστικά μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας, όπως η κοινωνική απόσταση και το κλείσιμο των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, δημιούργησαν δραστικές αλλαγές στην καθημερινότητα σε διαφορετικούς τομείς της ζωής τους, ελαττώνοντας την ευημερία τους. Ενδεικτικά στην οικογενειακή ζωή, στο σχολείο, στον ελεύθερο χρόνο, τη φιλία, κ.ά. Οι έφηβοι αντιμετώπισαν μια απρόβλεπτη αύξηση ωρών παραμονής μαζί με τους γονείς τους κάτω από την ίδια στέγη. Οι έφηβοι ενδεχομένως να επηρεαστούν ιδιαίτερα από αυτήν την αναγκαστική εγγύτητα, καθώς προσπαθούν να γίνουν ανεξάρτητοι και να επικεντρωθούν περισσότερο στην κοινωνικοποίηση και στο να περνούν χρόνο με φίλους και λιγότερο με τις οικογένειές τους. Επιπλέον, λαμβάνοντας υπόψη ότι, οι έφηβοι φαίνεται να είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι σε προβλήματα ψυχικής υγείας, είναι πιθανό τόσες δραστικές αλλαγές στην καθημερινή ζωή τους, κατά τη διάρκεια του COVID-19, να έχουν δυσμενείς ψυχοκοινωνικές επιπτώσεις σε εκείνους.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση της ευημερίας των εφήβων κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19, με χρήση βιβλιογραφικής ανασκόπησης και πρόταση στρατηγικών αντιμετώπισης των ψυχολογικών επιπτώσεων. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι τα σχολεία είναι αναγκαίο να συμμετέχουν περισσότερο στην παροχή εκπαίδευσης για την υγεία των εφήβων δίδοντας μεγαλύτερη έμφαση στην ψυχική τους υγείας, με απώτερο στόχο την προαγωγή της ευημερίας τους.

Λέξεις κλειδιά: εφηβεία, COVID-19, ευημερία, πρακτικές αντιμετώπισης.

Περιβάλλον και Δημόσια Υγεία: Πώς το Περιβάλλον επηρεάζει την Υγεία και την Ποιότητα της Ζωής του Παιδιού

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Πηνελόπη Π. Πετροπούλου

Με τον όρο «περιβάλλον» εννοούμε τις φυσικές ή τεχνητές συνθήκες μέσα στις οποίες υπάρχει και αναπτύσσεται κάποιος ή κάτι. Οι μείζονες κίνδυνοι που αντιμετωπίζει η υγεία από το περιβάλλον σήμερα είναι η ανάπτυξη νοσημάτων που προκαλούνται από την ρύπανση, την αλλαγή του κλίματος, τον τρόπο διαχείρισης των φυσικών πόρων, την παραγωγή υπερβολικών ποσοτήτων αστικών αποβλήτων, την ηχορύπανση, την λειψυδρία, την ρύπανση των υδάτων και την ακτινοβολία που εκπέμπεται από τη βιομηχανοποίηση των περισσότερων κοινωνιών.

A) Ατμοσφαιρική Ρύπανση.

Η ατμοσφαιρική ρύπανση αποτελεί τον μεγαλύτερο περιβαλλοντικό κίνδυνο για την υγεία στην Ευρώπη και συνδέεται με τα καρδιακά νοσήματα, τα εγκεφαλικά επεισόδια, τις πνευμονοπάθειες και τον καρκίνο των πνευμόνων.

Ο ΠΟΥ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η ατμοσφαιρική ρύπανση επηρεάζει τη νευροαναπτυξιακή ικανότητα και τις γνωστικές ικανότητες. Μπορεί επίσης να πυροδοτήσει το άσθμα και τον καρκίνο κατά την παιδική ηλικία. Επιπλέον, τα παιδιά που έχουν εκτεθεί σε αυξημένα επίπεδα ατμοσφαιρικής ρύπανσης θα μπορούσαν να έχουν περισσότερες πιθανότητες να πάθουν χρόνιες παθήσεις όπως οι καρδιαγγειακές προσβολές αργότερα στη ζωή τους. Τα παιδιά φυσιολογικά αναπνέουν ταχύτερα από τους ενήλικες και ζώντας σε ένα μολυσμένο περιβάλλον απορροφούν περισσότερους ρύπους.

B) Εσωτερική ρύπανση. Το σύνδρομο του άρρωστου κτιρίου.

Σύμφωνα με τον ΠΟΥ, ένα στα τρία νέα ή επισκευαζόμενα κτίρια παρουσιάζουν προβλήματα «εσωτερικής ρύπανσης». Κύριο χαρακτηριστικό των «άρρωστων κτιρίων» είναι η κακή ποιότητα του αέρα των εσωτερικών χώρων.

Η κυριότερη αιτία για την εμφάνιση του άρρωστου κτιρίου είναι ο ανεπαρκής ή ο ακατάλληλος αερισμός.

Ο μηχανικός ή ο φυσικός αερισμός του κτιρίου πρέπει να εξασφαλίζει συνθήκες κατάλληλες όσον αφορά την θερμοκρασία και την υγρασία και να διατηρεί τις συγκεντρώσεις των εσωτερικών ρύπων σε αποδεκτά επίπεδα.

Επίσης η χρήση στερεών καυσίμων αντιπροσωπεύει σε παγκόσμιο επίπεδο τη μεγαλύτερη πηγή μόλυνσης του αέρα στους εσωτερικούς χώρους.

Τα συμπτώματα του συνδρόμου του άρρωστου κτιρίου είναι τα ακόλουθα:

δύσπνοια, ξερόβηχας, πονόλαιμος, ρινόρροια, δακρύρροια, πονοκέφαλοι, ζαλάδες, ναυτία, πνευματική κόπωση και σύγχυση, σωματική κόπωση, λήθαργος και πεπτικές διαταραχές.

Ιδιαίτερα όταν ρυπογόνα καύσιμα ή άλλες τεχνολογίες για μαγείρεμα, φωτισμό και θέρμανση χρησιμοποιούνται τακτικά στο σπίτι, τα παιδιά είναι πολύ πιο ευαίσθητα στην ατμοσφαιρική ρύπανση των νοικοκυριών (τζάκια, καπνός τσιγάρου, θερμαντήρες κηροζίνης, σύμπες αερίου, εξοπλισμός με βενζίνη, κεριά, θυμίαμα).

Σύμφωνα με έρευνες περισσότερο από το 40% των ανθρώπων παγκοσμίως - συμπεριλαμβανομένων των 1 δισεκατομμυρίων παιδιών ηλικίας κάτω των 15 ετών - εκτίθενται σε αυξημένα επίπεδα ρύπανσης της οικιακής ατμόσφαιρας.

Γ) Διαχείριση και διάθεση αποβλήτων - απορριμμάτων.

Η ακατάλληλη συλλογή αποβλήτων και απορριμμάτων ρυπαίνει το έδαφος, το νερό και την ατμόσφαιρα.

Ειδικά τα παιδιά που περνούν μεγάλο μέρος της ζωής τους στο έδαφος, όπου οι μολυσματικές ουσίες είναι πιο συγκεντρωμένες επηρεάζονται άμεσα.

Η εξεύρεση τρόπων για την χρήση λιγότερων πρώτων υλών και πιο ανακυκλώσιμων υλικών σημαίνει και λιγότερα απόβλητα.

Πώς επηρεάζεται η ψυχική υγεία των παιδιών από το περιβάλλον;

Τα παιδιά που μεγάλωσαν σε ένα περιβάλλον με πολύ πράσινο έχουν σημαντικά μικρότερο κίνδυνο εμφάνισης διαφόρων ψυχικών διαταραχών αργότερα στη ζωή τους.

Μελέτες δείχνουν ότι τα παιδιά που μεγάλωσαν μέσα στο πράσινο, είχαν κατά μέσο όρο 55% μικρότερο κίνδυνο εμφάνισης κάποιας ψυχικής διαταραχής αργότερα στη ζωή τους, ακόμη κι αν λαμβάνονταν υπόψη άλλοι παράγοντες κινδύνου (κοινωνικό-οικονομική κατάσταση, οικογενειακό ιστορικό ψυχικών προβλημάτων κ.α).

Από την άλλη, έχει διαπιστωθεί ότι οι περισσότεροι χώροι πρασίνου σε μια περιοχή δημιουργούν μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή, αυξάνουν τα επίπεδα σωματικής δραστηριότητας των κατοίκων και βελτιώνουν τη νοητική ανάπτυξη των παιδιών.

Λέξεις κλειδιά: Περιβάλλον, Δημόσια Υγεία, Παιδί, Ποιότητα Ζωής, Ψυχική Υγεία.

Διδακτική μεθοδολογία, διδακτικές προτάσεις, σενάρια διδασκαλίας

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Αναστασία Κούρτη

7+1 Παραμύθια

Δια ζώσης και εξ αποστάσεως πρόγραμμα σχολικών δραστηριοτήτων συναισθηματικής αγωγής

Παρουσίαση του ψυχοεκπαιδευτικού προγράμματος συναισθηματικής αγωγής για παιδιά Α και Β Δημοτικού «7+1 Παραμύθια» που εκπονήθηκε σε ολιγοθέσιο Δημοτικό Σχολείο της επαρχίας. Το πρόγραμμα βασίστηκε σε παραμύθια και δραστηριότητες θεραπευτικού παιχνιδιού, προσαρμοσμένες στο σχολικό πλαίσιο. Οι συναντήσεις το προγράμματος λάμβαναν χώρα ανά 2 εβδομάδες είτε δια ζώσης είτε μέσω πλατφόρμας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (ανάλογα με τα μέτρα που λαμβάνονταν λόγω Κορονοϊού). Συντονίστρια των συναντήσεων ήταν η εκπαιδευτικός της τάξης. Στις ομάδες συμμετείχαν 11 μονόγλωσσοι και δίγλωσσοι μαθητές, με ή χωρίς μαθησιακές δυσκολίες και νευροαναπτυξιακές διαταραχές (6 μαθητές Α' Δημοτικού και 5 μαθητές Β' Δημοτικού) και ενίοτε η εκπαιδευτικός παράλληλης στήριξης της τάξης. Οι θεματικές που επεξεργάστηκαν τα παιδιά μέσα από τα βιβλία και τις βιωματικές δραστηριότητες ήταν φοβίες, άγχος, θυμός, διαφορετικότητα, συμφιλίωση και αποδοχή. Τόσο κατά τη διάρκεια όσο και με την ολοκλήρωση του προγράμματος και οι δύο εκπαιδευτικοί παρατήσαν βελτίωση των μαθητών σε κοινωνικές δεξιότητες, ομαδικότητα, διαχείριση συναισθημάτων, αυτοεικόνα, γλωσσικές δεξιότητες και δεξιότητες λεπτής κινητικότητας. Ιδιαίτερα ωφέλιμες φάνηκαν οι συναντήσεις κατά τη διάρκεια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Το πρόγραμμα υλοποιήθηκε στο πλαίσιο «Προγραμμάτων Σχολικών Δραστηριοτήτων» κατά το σχολικό έτος 2020-2021.

Λέξεις κλειδιά: Παιχνίδι, Παραμύθι, Ψυχοκοινωνική Υγεία, Συναισθήματα

Έφηβοι και Διαδίκτυο στην Πανδημία

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Αθηνά Μαλαπάνη

Οι συνθήκες της πανδημίας και οι επαναλαμβανόμενοι εγκλεισμοί άλλαξαν ριζικά τον τρόπο ζωής όλων των ανθρώπων στον κόσμο. Η τηλεεκπαίδευση, η αυξημένη χρήση του διαδικτύου και γενικώς, των νέων τεχνολογιών (ΤΠΕ) αποτέλεσαν μερικές μόνο από τις πολλές αλλαγές που συνέβησαν αυτήν την περίοδο. Η χρήση του διαδικτύου και των νέων τεχνολογιών (ΤΠΕ) φυσικά έχει ενταχθεί στην ελληνική εκπαίδευση εδώ και αρκετά χρόνια (τουλάχιστον την τελευταία δεκαπενταετία). Ωστόσο, το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα όλων των βαθμίδων δεν ήταν καθόλου εξοικειωμένο με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση (ή τηλεεκπαίδευση) και οι εκπαιδευτικοί όλων των βαθμίδων όφειλαν να βρουν τους κατάλληλους τρόπους και τα κατάλληλα μέσα ώστε να προσαρμοστούν στα νέα εκπαιδευτικά και διδακτικά δεδομένα. Πέρα από την τηλεεκπαίδευση όμως, ο εγκλεισμός και οι μηδαμινές ευκαιρίες για εξόδους, διασκέδαση και ψυχαγωγία, άθληση οδήγησαν επίσης στην αυξημένη χρήση του διαδικτύου και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης από τους εφήβους.

Στόχος της παρούσας εργασίας λοιπόν, είναι να μελετήσει και να προβάλει τις συνέπειες της εκτεταμένης χρήσης του διαδικτύου στους εφήβους λόγω των ιδιαίτερων συνθηκών εκπαίδευσης και γενικότερα, ζωής κατά την περίοδο των συνεχόμενων lockdowns. Τα ερευνητικά ερωτήματα που θα καταβληθεί προσπάθεια να απαντηθούν είναι τα εξής:

1. Ποια ήταν τα αποτελέσματα της τηλεεκπαίδευσης στους εφήβους;
2. Ποια αποτελέσματα, θετική ή/και αρνητικά, έχει η αυξημένη χρήση του διαδικτύου στην ψυχολογία των σημερινών εφήβων;
3. Πώς μπορούμε να αποτρέψουμε και να προλάβουμε τον εθισμό στο διαδίκτυο που μαστίζει τους σύγχρονους εφήβους;

Αυτά τα ερωτήματα θα καταβληθεί προσπάθεια να απαντηθούν μέσα από αυτήν την εργασία, καθώς επίσης και να δοθούν ερεθίσματα για περαιτέρω διερεύνηση των αιτίων που προκαλείται ο διαδικτυακός εθισμός στους εφήβους, καθώς επίσης και των μέτρων πρόληψής του.

Λέξεις κλειδιά: διαδίκτυο, εθισμός, τηλεεκπαίδευση, πανδημία, εγκλεισμός.

Γυναίκα κι εκπαίδευση. Ο ρόλος της οικογένειας.

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Όλγα Μαρή, Αναστασία Αθανασούλα-Ρέππα, Δέσποινα Καρακατσάνη

Στα νεότερα χρόνια τώρα, κι ενώ ορισμένες γυναίκες ξεσηκώνονται και κινητοποιούνται για ζητήματα ισότητας, διεκδικούν σιγά σιγά το δικαίωμα στην εκπαίδευση. Από τον 19^ο αιώνα κιόλας ο μοναδικός κλάδος στην εκπαίδευση που έδινε στη γυναίκα την ευκαιρία για εργασία ήταν αυτός της δασκάλας-παιδαγωγού. Κι ενώ η γυναίκα καταλαμβάνει από την αρχή μέχρι και σήμερα το μεγαλύτερο ποσοστό θέσεων στη διδασκαλία, επικρατεί ένα φαινόμενο που είναι άξιο μελέτης. Στις ηγετικές θέσεις της εκπαίδευσης βρίσκονται με μεγάλο ποσοστό πλειοψηφίας άντρες εκπαιδευτικοί. Μέσω της παρούσας εργασίας παρουσιάζονται τα αποτελέσματα έρευνας σχετικά με τη θέση της γυναίκας εκπαιδευτικού στην εκπαιδευτική ηγεσία. Μελετώνται οι παράγοντες που επηρεάζουν τις γυναίκες και δεν διεκδικούν θέσεις εξουσίας στα σχολεία, ενώ υπερτερούν αριθμητικά. Επίσης, διερευνώνται οι παράγοντες που επηρεάζουν την αυτοαποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών. Ειδικότερα, επιχειρείται να διερευνηθούν παράγοντες που θα ωθήσουν τις γυναίκες εκπαιδευτικούς να θέσουν υποψηφιότητα για μία διευθυντική ή ανώτερη θέση. Τα ερευνητικά ερωτήματα αποσκοπούν να βρουν λόγους και εμπόδια που αποτρέπουν τις γυναίκες εκπαιδευτικούς από τη διεκδίκηση θέσεων εξουσίας, λόγους ενθάρρυνσής τους αλλά και τους παράγοντες που επηρεάζουν την αυτοαποτελεσματικότητά τους. Τέλος, όπως φάνηκε από τα αποτελέσματα, οι παράγοντες που επηρεάζουν τις ερωτώμενες είναι κυρίως η οικογενειακή τους κατάσταση και οι υποχρεώσεις απέναντι στο σπίτι και στα παιδιά τους έως την ενηλικίωσή τους. Επιπλέον, παρατηρήθηκε ότι όσο αυξάνεται η ηλικία των εκπαιδευτικών, τόσο αυξάνεται και η βαθμολογία της αυτοαποτελεσματικότητας, ενώ ρόλο παίζει και η κατοχή μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών.

Λέξεις κλειδιά: γυναίκα, ηγεσία, εκπαίδευση, οικογένεια, αυτοαποτελεσματικότητα.

Η πορεία της παιδικής παχυσαρκίας στον καιρό της πανδημίας (Covid-19)

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Ιωάννα Παρτσαλάκη, Μαρία Φρούντα

Εισαγωγή:

Η παχυσαρκία, ως πανδημία του σύγχρονου τρόπου ζωής, σχετίζεται άμεσα με διαταραχές υγείας επηρεάζοντας την ευημερία του ατόμου. Τα τελευταία χρόνια μέσω διαφόρων πολιτικών προαγωγής υγείας είχε υπάρξει σταθεροποίηση ή/και μείωση των υπέρβαρων και παχύσαρκων παιδιών παγκοσμίως. Ωστόσο, ο εγκλεισμός λόγω της πανδημίας COVID-19 περιόρισε σημαντικά τη σωματική δραστηριότητα, επιβάρυνε την ψυχική υγεία και φαίνεται να οδήγησε σε μη ισορροπημένη διατροφή επηρεάζοντας το σωματικό λίπος στα παιδιά.

Σκοπός:

Η διερεύνηση της επίδρασης των περιοριστικών μέτρων λόγω της πανδημίας, στην πορεία του σωματικού βάρους σε παχύσαρκα παιδιά.

Μέθοδοι:

Η μελέτη πραγματοποιήθηκε από Ιούνιο 2019-Μάιο 2021 συμπεριλαμβάνοντας παχύσαρκα παιδιά που παρακολουθούνται στο Συμβουλευτικό Γραφείο Διατροφής του Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου Πατρών. Για την εκτίμηση της κατάστασης της παχυσαρκίας χρησιμοποιήθηκαν οι δείκτες BMI (Body Mass Index) και BMIz-score. Μετρήθηκαν ύψος, βάρος και σωματικό λίπος στην αρχή της διαιτολογικής παρακολούθησης, πριν την έναρξη της πανδημίας και κατά την επαναλειτουργία των Εξωτερικών Ιατρείων. Για τη στατιστική ανάλυση χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό πρόγραμμα IBM SPSS.

Αποτελέσματα:

Από το σύνολο των παχύσαρκων παιδιών που παρακολουθούνται, τα 21 (13 κορίτσια και 8 αγόρια) με μέσο όρο ηλικίας 13.8 έτη επανήλθαν για διαιτολογική εκτίμηση μετά την άρση των μέτρων. Στο συγκεκριμένο δείγμα, το 19% βελτίωσε την κατάσταση της παχυσαρκίας τους, ενώ στο 71.4% επιδεινώθηκε. Πιο συγκεκριμένα, το σωματικό λίπος και το BMIz-score έναρξης ήταν 27.6 ± 10 kg και 1.9 ± 0.5 αντίστοιχα. Επίσης, πριν την πανδημία τα άτομα αυτά είχαν μειώσει στατιστικώς σημαντικά το BMIz-score κατά 0.1 ± 0.03 ($p=0.015$), ενώ όταν επανήλθαν παρατηρήθηκε αύξηση στο σωματικό λίπος κατά 2.7 ± 1.09 kg ($p=0.023$).

Συμπεράσματα:

Τα αποτελέσματα της μελέτης αναδεικνύουν το ζήτημα της συνέχειας στη διαιτολογική υποστήριξη, της δημιουργίας ευνοϊκού περιβάλλοντος για την προώθηση υγιεινών τρόπων ζωής και της πρόληψης μέσω της αγωγής υγείας. Συνεπώς, κρίνεται αναγκαία η λήψη μέτρων και δράσεων σχετικών με σημαντικές παραμέτρους για την επίτευξη και διατήρηση του φυσιολογικού βάρους, της υγείας και της ευημερίας παιδιών και εφήβων.

Λέξεις κλειδιά: Παχυσαρκία, παιδιά, ευημερία, πανδημία, αγωγή υγείας.

Κοινωνικές Ανισότητες στην Υγεία και Παιδική Ευημερία

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Ανδρέας Ντούνης

Βασική παράμετρος της παιδικής ευημερίας αποτελεί το καλό επίπεδο υγείας. Η υγεία επηρεάζεται και καθορίζεται από κοινωνικές παραμέτρους, με τις κοινωνικές ανισότητες να αποτελούν βασικό προσδιοριστικό παράγοντα για τις ανισότητες που παρατηρούνται στα επίπεδα υγείας και ευημερίας των παιδιών. Πράγματι, παρά τις προόδους που έχουν επιτευχθεί κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών στα πεδία της επιστήμης και της τεχνολογίας, μείζονες ανισότητες στην παιδική υγεία υφίστανται τόσο μεταξύ όσο και εντός των χωρών. Η παρούσα εργασία θα επιδιώξει να καταδείξει την επιρροή των κοινωνικών ανισοτήτων στην υγεία στην επίτευξη της ολιστικής παιδικής ευημερίας, λαμβάνοντας υπόψιν της τρεις «σχέσεις» - «κατευθύνσεις»: την επίδραση των κοινωνικών ανισοτήτων στην παιδική υγεία, την επίδραση των κοινωνικών ανισοτήτων στην παιδική ευημερία, και τέλος την επίδραση των κοινωνικών ανισοτήτων στην υγεία στην παιδική ευημερία. Θα αξιοποιήσουμε στοιχεία ερευνών και θα πραγματοποιηθεί βιβλιογραφική ανασκόπηση για τη διερεύνηση και ανάλυση των τριών αυτών «σχέσεων». Μέσω αυτής της πολυπρισματικής διερεύνησης θα επιδιώξουμε να αναδείξουμε τους προσδιοριστικούς κοινωνικούς παράγοντες που συνιστούν μείζονες αιτίες για την επίτευξη ή μη της ποιότητας ζωής για τα παιδιά, αλλά και θα παρουσιάσουμε ορισμένα συναφή στατιστικά στοιχεία τόσο για την χώρα μας όσο και για έτερες χώρες. Η εργασία αναμένεται να συμπληρώσει την υπάρχουσα γνώση σχετικά με τις κοινωνικές παραμέτρους που καθορίζουν την επίτευξη της ολιστικής παιδικής ευημερίας.

Λέξεις κλειδιά: Κοινωνικές ανισότητες, κοινωνικές ανισότητες στην υγεία, παιδική ευημερία, παιδική υγεία, ποιότητα ζωής.

Παιδιά Ρομά. Αντιλήψεις κατοίκων της Δράμας για την παιδική εργασία των παιδιών Ρομά.

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Αθηνά Τραμπίδου, Ανδρομάχη Μπούνα

Εκατομμύρια παιδιά σε όλον τον κόσμο ζουν καθημερινά μέσα σε συνθήκες ακραίας φτώχειας, χωρίς να απολαμβάνουν επαρκή υγειονομική περίθαλψη και χωρίς να έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν στην εκπαιδευτική διαδικασία. Απόρροια όλων αυτών είναι να πέφτουν θύματα παιδικής εκμετάλλευσης και να εξαναγκάζονται να εισέλθουν πρόωρα στην αγορά εργασίας. Οι Ρομά θεωρούν «κανονικό» για ένα παιδί να εργάζεται αλλά και να δημιουργεί οικογένεια σε μικρή ηλικία. Πολλές φορές η οικονομική κατάσταση της οικογένειας είναι αυτή που ωθεί τους ανήλικους στην αγορά εργασίας για να συνεισφέρουν στο οικογενειακό εισόδημα. Φαίνεται ότι η κουλτούρα σε συνδυασμό με τις οικονομικές ανάγκες μιας οικογένειας Ρομά συμβάλλουν στο φαινόμενο της παιδικής εργασίας. Στη συγκεκριμένη μελέτη διερευνάται το φαινόμενο της παιδικής εργασίας, σε παιδιά Ρομά και συγκεκριμένα οι αντιλήψεις των ενηλίκων κατοίκων της περιοχής της Δράμας, για την εργασία των παιδιών Ρομά στην περιοχή. Για την παρούσα έρευνα ως εργαλείο συλλογής δεδομένων χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο. Από τα αποτελέσματα της έρευνας προκύπτει πως υπάρχει αρνητική στάση των ερωτηθέντων απέναντι στους Ρομά. Συγκεκριμένα όλοι απάντησαν ότι οι Ρομά δεν έχουν δομημένο μορφωτικό επίπεδο, σκοπός τους είναι να αποκτήσουν μεγάλες οικογένειες, ώστε να εκμεταλλεύονται και να «χρησιμοποιούν» τα παιδιά τους, εξαναγκάζοντας τα να εργαστούν. Επίσης, πιστεύουν ότι οι Ρομά παντρεύουν τα παιδιά τους σε μικρή ηλικία, για να απαλλαγθούν από αυτά. Υποστηρίζουν ότι τα παιδιά Ρομά που εργάζονται στο δρόμο είναι θύματα εκμετάλλευσης/κακοποίησης. Για την καταπολέμηση αυτού του φαινομένου, οι περισσότεροι πρότειναν την καλύτερη ενημέρωση της κοινωνίας και ταυτόχρονα την ευαισθητοποίηση και άμεση δράση του κράτους. Ωστόσο οι περισσότεροι από τους ερωτηθέντες, οι οποίοι υπήρξαν αυτόπτες μάρτυρες παιδικής εργασίας Ρομά παιδιών, βοήθησαν δίνοντάς του χρήματα, συμβάλλοντας έτσι στη διατήρηση του φαινομένου.

Λέξεις κλειδιά: Παιδιά Ρομά, παιδική εργασία, εκμετάλλευση.

Τοπικές εκπαιδευτικές πολιτικές για Ρομά: Η περίπτωση των Σοφάδων

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Μαρία Δόγια

Οι δυσκολίες και οι διακρίσεις που εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν οι Ρομά σε πολλές χώρες ευθύνονται για μια σειρά αποκλεισμών που δυσχεραίνουν την προσβασιμότητά τους σε υπηρεσίες υγείας, εκπαίδευσης, σε αξιοπρεπείς συνθήκες στέγασης και σε ισότιμες ευκαιρίες στην απασχόληση. Πιο συγκεκριμένα, τα υψηλά ποσοστά αναλφαβητισμού και σχολικής διαρροής υποδηλώνουν τα γενικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Ρομά στην εκπαιδευτική διαδικασία, αλλά και τις δυσλειτουργίες ενός τυποποιημένου και ομοιογενούς εκπαιδευτικού συστήματος το οποίο αδυνατεί να ανταποκριθεί στις ιδιαίτερες μαθησιακές τους ανάγκες. Πρωτίστως όμως φανερώνουν την αδυναμία των τοπικών κοινωνιών των περισσότερων περιοχών που διαμένουν πληθυσμοί Ρομά να λειτουργήσουν συμπεριληπτικά ως προς τη συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα. Συνεπώς, το ζήτημα της εκπαίδευσης των Ρομά δε μπορεί να ιδωθεί αποκομμένο από τις πολλαπλές μορφές κοινωνικών και οικονομικών ανισοτήτων οι οποίες διαπλέκονται, καθιστώντας τους αποδέκτες κοινωνικού αποκλεισμού. Υπό αυτό το πρίσμα, ενδιαφέρον παρουσιάζει η διερεύνηση των πολιτικών αναφορικά με την εκπαίδευση και την κοινωνική ένταξη των Ρομά που υλοποιούνται σε τοπικό επίπεδο μέσα από το λόγο των φορέων. Για το σκοπό αυτό, επιλέχθηκε να μελετηθεί η περίπτωση του Δήμου Σοφάδων όπου υπάρχει ένας από τους μεγαλύτερους σε αριθμό οικισμούς Ρομά σε αναλογία με τον ντόπιο πληθυσμό αποτελούμενος από περίπου 2.500 άτομα, καθιστώντας την περίπτωση των Σοφάδων μια εξαιρετικά ενδιαφέρουσα περίπτωση με όρους τοπικότητας αναφορικά με το ζήτημα της ένταξής τους. Εν προκειμένω, το βασικό ερευνητικό ερώτημα εστιάζει στο εάν οι εκπαιδευτικές πολιτικές όπως εφαρμόζονται στο συγκεκριμένο πεδίο εντάσσονται σε μια ενιαία στρατηγική πολλαπλών δράσεων που αποσκοπεί στην κοινωνική ένταξη των Ρομά ή περιορίζονται στο επίπεδο της διαχείρισης, ενισχύοντας τη γκετοποίηση τους. Η βασική υπόθεση εργασίας είναι ότι ο τρόπος με τον οποίο οργανώθηκε η εκπαίδευση των παιδιών Ρομά στους Σοφάδες αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα χωρικού και εκπαιδευτικού αποκλεισμού με σαφείς κοινωνικές προεκτάσεις. Ο απώτερος στόχος αυτού του εγχειρήματος είναι να αναδειχθεί η σημασία του τοπικού στην εφαρμογή της κοινωνικής πολιτικής στα ζητήματα ένταξης. Τέλος, αναφέρονται οι νέοι κίνδυνοι που αναφύονται την περίοδο της πανδημίας του Covid-19 για την εκπαίδευση των παιδιών Ρομά.

Λέξεις κλειδιά: Εκπαίδευση, τοπική αυτοδιοίκηση, Ρομά, ένταξη, κοινωνικός αποκλεισμός.

Παιδική ευημερία μέσα από τη βιώσιμη ανάπτυξη

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Αντώνιος Αλεβίζος, Μαγδαληνή Ελευθέρογλου

Όταν το 1989 υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, 40 και πλέον χρόνια από την υιοθέτηση της Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, η Σύμβαση θεωρήθηκε ρηξικέλευθη και συνάμα απαιτητή, ενώ έχει ήδη μεταβληθεί ο τρόπος με τον οποίο τα παιδιά αντιμετωπίζονται. Τις περασμένες τέσσερις δεκαετίες καταβλήθηκαν τεράστιες προσπάθειες για την εξάλειψη ασθενειών, για μεγαλύτερη συμμετοχή των παιδιών στην εκπαίδευση, για την καλύτερευση των συνθηκών ζωής των παιδιών ανά τον κόσμο και τελικά για την ευημερία τους.

Έχουν οι στόχοι επιτευχθεί; Και αν όχι για ποιον λόγο; Μήπως γιατί το μοντέλο διαβίωσης μας πρέπει να αλλάξει ριζικά; Η βιώσιμη ανάπτυξη έχει επιφέρει ριζικές αλλαγές...

Η εφαρμογή της τεχνικής «ήρεμος τόπος» σε παιδιά που διαμένουν σε πλαίσια φιλοξενίας

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Γιώργος Τσουβέλας, Μιχαήλα Χονδροκούκη, Ξένια Αντωνίου

Η τεχνική «ήρεμος/ ασφαλής τόπος» αποτελεί μια τεχνική νοεράς απεικόνισης που έχει ως στόχο τη σταθεροποίηση και την ανάπτυξη πηγών στο πλαίσιο της τραυματοθεραπείας EMDR. Η τεχνική λειτουργεί ως άγκυρα συναισθηματικής σταθεροποίησης τόσο πριν όσο και κατά το στάδιο επεξεργασίας του τραυματικού υλικού. Η σύνδεση με τον «ήρεμο τόπο» είναι ένα είδος ελεγχόμενης αποσύνδεσης, αποτροπής της προσοχής και χαλάρωσης. Ωστόσο, τα παιδιά που διαμένουν σε πλαίσια φιλοξενίας και έχουν βιώσει σύνθετο τραύμα δεν έχουν αναπτύξει ισχυρές βάσεις για ασφαλή πρόσδεση/προσκόλληση, με αποτέλεσμα να αντιμετωπίζουν περισσότερες δυσκολίες να βρουν ένα σταθερό «ήρεμο τόπο» στην ψυχοθεραπεία. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να παρουσιαστούν τόσο υλικό από την εφαρμογή της τεχνικής όσο και οι 12 ζωγραφιές «ήρεμο τόπου» που έκαναν παιδιά που παραπέμφθηκαν για ψυχοθεραπεία ψυχικού τραύματος στο Κέντρο Ημέρας «το Σπίτι του Παιδιού» και διέμεναν σε δομές παιδικής φιλοξενίας του «Χαμόγελου του Παιδιού». «Το Σπίτι του Παιδιού», αποτελεί μια καινοτόμο μονάδα ψυχικής υγείας που παρέχει εξειδικευμένες υπηρεσίες αξιολόγησης, διάγνωσης και θεραπείας σε παιδιά και εφήβους που βίωσαν εμπειρίες κακοποίησης και παραμέλησης. Όπως προέκυψε από τα ευρήματα από την εφαρμογή της τεχνικής, αποτυπώθηκε η ανάγκη για προστασία της ιδιωτικής ζωής και παρατηρήθηκαν συγκεκριμένα μοτίβα στις αναφορές των παιδιών. Ο δεύτερος στόχος της ανακοίνωσης είναι να παρουσιαστούν τα συμπεράσματα μιας ομάδας εστιασμένης συζήτησης, στην οποία συμμετείχαν τρεις ψυχοθεραπευτές EMDR (δύο κλινικοί ψυχολόγοι και μία παιδοψυχίατρος) που εργάζονταν με παιδιά σε πλαίσια φιλοξενίας. Όπως προέκυψε από την εστιασμένη συζήτηση, οι ψυχοθεραπευτές αναφέρθηκαν σε εμπόδια και δυσκολίες που συνάντησαν στην κλινική δουλειά με παιδιά που διαβιούν σε πλαίσια φιλοξενίας καθώς και τις θεραπευτικές τους προτάσεις βασιζόμενοι στο Νευροαναπτυξιακό μοντέλο του Perry. Τα αποτελέσματα της ομάδας εστιασμένης συζήτησης θα παρουσιαστούν συνοπτικά μέσα από μια SWOT ανάλυση. Τα ευρήματα και οι προτάσεις της παρούσας εργασίας θα μπορούσαν να συμβάλλουν στη θεραπευτική σταθεροποίηση παιδιών που διαμένουν σε πλαίσια φιλοξενίας. Τέλος, θα ήταν χρήσιμο να θεωρούμε τη σταθεροποίηση και τη θεραπευτική εργασία με το αναπτυξιακό τραύμα ως μια σπειροειδή διαδικασία παρά ως μια γραμμική διαδικασία δύο ξεχωριστών σταδίων καθώς εξελίσσεται η ψυχοθεραπεία.

Αντίξοες εμπειρίες κατά την παιδική ηλικία (ΑΕΠΗ): αξιολογώντας την ενημερότητα των εκπαιδευτικών και των άλλων επαγγελματιών στο χώρο του σχολείου

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Αννα Κ. Τουλουμάκου, Αλεξία Barrable

Ο όρος αντίξοες εμπειρίες κατά την παιδική ηλικία [ΑΕΠΗ] περιγράφει εμπειρίες που είναι δυσμενείς όπως η παραμέληση ή κακοποίηση και με τις οποίες έρχεται ένα άτομο μέχρι την ενηλικίωσή του. Υπολογίζεται ότι πάνω από 1 στα 2 σε κάθε τάξη έχουν τουλάχιστον μια αντίξοη εμπειρία μέχρι την ενηλικίωσή τους. Μέσα από φυσιολογικούς μηχανισμούς (όπως η απόκριση στο στρες ή η δημιουργία συνάψεων) η έκθεση σε αυτές τις εμπειρίες καθιστά τα παιδιά ιδιαίτερος ευάλωτα σε προβλήματα σε όλο το φάσμα της ανάπτυξης, αλλά και σε επίπεδο ψυχολογικής και σωματικής υγείας στην ενήλικη ζωή. Ωστόσο, σημαντική έμφαση πρέπει να δίνεται στις επανορθωτικές εμπειρίες που επίσης μπορεί να έχουν τα παιδιά που συμβάλλουν σημαντικά στην αποφυγή ή ανάσχεση των πιθανών αρνητικών και επιβαρυντικών για την ανάπτυξη και την υγεία συνεπειών από τις ΑΕΠΗ. Δεδομένου του χρόνου και του ρόλου του σχολείου (και των επαγγελματιών) στην ανάπτυξη, στην ψυχική υγεία και στην ζωή των παιδιών συνολικά, αυτή η εργασία εστιάζει στην αξιολόγηση της ενημερότητας των εκπαιδευτικών και των άλλων επαγγελματιών για τις ΑΕΠΗ.

Συγκεκριμένα, αυτή η εργασία ξεδιπλώνει τη μεθοδολογία και τα ευρήματα από τη χρήση μικτών μεθόδων για την ανάπτυξη του πρώτου εργαλείου (με βάση όσα γνωρίζουμε), που αξιολογεί την ενημερότητα των εκπαιδευτικών και των άλλων επαγγελματιών στο χώρο του σχολείου πάνω στις ΑΕΠΗ, τις συνέπειές τους στην ανάπτυξη και τη μάθηση καθώς τους ενδεδειγμένους τρόπους για την επιτυχή υποστήριξη των παιδιών με ΑΕΠΗ στο σχολείο. Παρουσιάζονται, ως εκ τούτου, τα αποτελέσματα από την πρώτη και δεύτερη φάση της συλλογής δεδομένων από τους εμπειρογνώμονες που έχουν προσκληθεί να συνδράμουν την εμπειρία και τη γνώση τους πάνω στα δεδομένα και τις προκλήσεις που αφορούν στα παιδιά με ΑΕΠΗ στο σχολείο. Η έρευνα έχει αξιολογηθεί και εγκριθεί από την Επιτροπή Ηθικής και Δεοντολογίας της Έρευνας του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών επιστημών (Αρ. Πρ. 6/19-4-2021).

Λέξεις κλειδιά: Αντίξοες εμπειρίες κατά την παιδική ηλικία, υποστήριξη στο σχολείο, ενημερότητα εκπαιδευτικών, πρακτικές ενημερωμένες-για-το-τραύμα, ψυχική υγεία στο σχολείο, ψυχοπαθολογία.

Πρόταση για συμμετοχή σε Εκπαιδευτικά Προγράμματα για την α'-βάθμια και β'-βάθμια εκπαίδευση με στόχο τη διάδοση του φιλοζωικού και φιλοπεριβαλλοντικού πνεύματος

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Σούλα Παπαϊωάννου

Πρόταση για Εκπαιδευτικά Προγράμματα με έγκριση του υπουργείου παιδείας... Η Πανελλαδική Φιλοζωική και Περιβαλλοντική Ομοσπονδία, της οποίας είμαστε μέλος, σας προσκαλεί να συμβάλλετε στην διάδοση του φιλοζωικού και φιλοπεριβαλλοντικού πνεύματος. Για τον σκοπό αυτό είμαστε στη διάθεσή σας, για την παρουσίαση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων που έχει δημιουργήσει η Ομοσπονδία μας και τα οποία έχουν την έγκριση του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων. Επίσης, όλα μας τα προγράμματα έχουν συμπεριληφθεί στο πιλοτικό πρόγραμμα του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής Εργαστήρια Δεξιοτήτων, Πλατφόρμα 21+ και διδάσκονται από τους ίδιους τους δασκάλους και καθηγητές σε 218 σχολεία, που όρισε το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων και εντάχθηκαν στο πρόγραμμα. Στόχος των προγραμμάτων μας είναι η καλλιέργεια της ενσυναίσθησης, η ενίσχυση της φιλοζωίας και η ενημέρωση των μαθητών και μαθητριών Π/θμιας Εκπαίδευσης για θέματα που αφορούν τα ζώα και το περιβάλλον. Καθώς τα περιστατικά κακοποίησης ζώων, η μείωση της βιοποικιλότητας και η κλιματική αλλαγή είναι ανάμεσα στα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζουμε σήμερα, είναι πλέον επιτακτική η ανάγκη ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των μαθητών/τριών, ώστε ως μελλοντικοί ενεργοί πολίτες να συμβάλλουν στην αλλαγή και στην αντιμετώπιση των σοβαρών προβλημάτων σε σχέση με τα άλλα ζώα αλλά και το περιβάλλον. Τα εκπαιδευτικά μας προγράμματα, που μπορούν να γίνουν είτε διαδικτυακά είτε δια ζώσης, είναι τα παρακάτω: 1. Εκπαιδευτική Φιλοζωική Ταινία Re-Action 2. Οδηγός θετικής εκπαίδευσης κατοικίδιων 3. Άγρια Ζωή και Άνθρωπος, περιλαμβάνει τις παρακάτω ενότητες: • Απειλούμενα είδη: Μεσογειακή Φώκια monachus monachus • Ας γνωρίσουμε τον λύκο • Τα ζώα ως διασκέδαση • Ζωολογικοί κήποι και ενυδρεία • Φίδια – τα παρεξηγημένα είδη 4. Βιωματική Εκπαίδευση Παιδιών με Σκύλους που κάποτε ήταν Αδέσποτοι 5. Κατοικίδια: Μέλη της Οικογένειας – Ο τροχός των αναγκών 6. Το ταξίδι μιας σταγόνας, παραμύθι περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης. Μπορείτε να επιλέξετε μία ή περισσότερες παρουσιάσεις από το αντίστοιχο πρόγραμμα ανάλογα με τα ενδιαφέροντα των μαθητών/τριών σας.

Λέξεις κλειδιά: Ενσυναίσθηση, α' βάθμια, φιλοζωία, ενεργός πολίτης.

Μαθαίνοντας την ευημερία

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Κωνσταντίνα Γαβαλά

Η ικανοποίηση που νιώθει ένα άτομο στη ζωή του προσδιορίζει την ευημερία του. Ο πολυδιάστατος όρος ευημερία ενσωματώνει τόσο τις αντικειμενικές όσο και τις υποκειμενικές συνθήκες διαβίωσης. Μάλιστα, έχει αναγνωριστεί ότι οι υποκειμενικοί δείκτες, που βασίζονται σε προσωπικές αναφορές ατόμων για το πώς νιώθουν ικανοποιημένοι από τη ζωή τους και τι σημαίνει γι' αυτούς ποιότητα ζωής, είναι -παραμελημένα- σημαντικοί. Η βελτίωση της ποιότητας ζωής κάθε ανθρώπου, προσωπικά, κοινωνικοοικονομικά και πολιτισμικά, είναι μια δυναμική κατάσταση, στην οποία μπορούμε και κρίνεται αναγκαίο να εκπαιδευτούμε. Η ικανότητα της αυτοαντίληψης και της αυτοαξιολόγησης αποτελούν σημαντικές παραμέτρους για τη δυνατότητα της μάθησης και της εκπαίδευσης. Το ευ ζην διδάσκεται μέσα από την ανακάλυψη και την αποδοχή του εαυτού και από τη συλλογιστική κατανόησης των πραγμάτων. Ο τρόπος που αντιμετωπίζουμε τα γεγονότα στην καθημερινότητά μας, που τα αναλύουμε και τα ερμηνεύουμε αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την προώθηση ή την επιβράδυνση στην πρόοδο της ευημερίας. Επίσης, το θετικό αίσθημα εκτίμησης για τον εαυτό μας αποτελεί κίνητρο για βελτίωση των αδυναμιών μας και αξιοποίηση των προτερημάτων μας και ενισχύει τη δυνατότητα ανάπτυξης στρατηγικών για την επίλυση προβλημάτων. Έτσι, οικοδομείται μια ισορροπημένη προσωπικότητα που θα αγωνίζεται για να πετύχει τους προσωπικούς και κοινωνικούς της στόχους, και άρα θα κατορθώνει την ευημερία. Για να είμαστε ενεργοί δημιουργοί της ευημερίας μας, χρειάζεται να εστιάσουμε στο ποιοι είναι οι παράγοντες που την επηρεάζουν και πώς. Έτσι, θα ανακαλύψουμε τον τρόπο να εκμεταλλευτούμε όλο το δυναμικό μας, θα ενισχύσουμε την ψυχική ανθεκτικότητά μας και θα μάθουμε να υποδεχόμαστε την κάθε στιγμή ως μια ευκαιρία εξέλιξης και χαράς.

Λέξεις κλειδιά: ευημερία, εκπαίδευση, αυτογνωσία, ερμηνεία γεγονότων.

Θεωρητικές προσεγγίσεις και όψεις της παιδικής ευημερίας

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Κωνσταντίνος Λεμπέσης

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται τη θεωρητική και φιλοσοφική όψη του ζητήματος της παιδικής ευημερίας στον 21ο αιώνα. Τι είναι η ευημερία; Πώς επιτυγχάνεται η κοινωνική ευημερία; Αυτά τα ερωτήματα έχουν απασχολήσει τους πολιτικούς στοχαστές από την αρχαιότητα ως σήμερα και τους σχεδιαστές της κοινωνικής πολιτικής ιδιαίτερα στην οικοδόμηση του μεταπολεμικού κοινωνικού κράτους και της θέσπισης των κοινωνικών δικαιωμάτων. Οι απαντήσεις και οι προσεγγίσεις που ερμηνεύουν το περιεχόμενο της έννοιας της ευημερίας διαφέρουν ανάλογα με τις ιδεολογικές καταβολές του κάθε στοχαστή και το κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο λαμβάνουν χώρα.

Η εργασία θα βασιστεί στην Προσέγγιση των Ικανοτήτων (The Capability Approach) μιας κανονιστικής θεωρίας περί δικαιοσύνης και ευημερίας που ανέπτυξε ο φιλόσοφος και οικονομολόγος Amartya Sen και θα εστιάσει στις δέκα Κεντρικές Ικανότητες που συμπλήρωσε η φιλόσοφος Martha Nussbaum, προσαρμόζοντας τις με τέτοιο τρόπο που να συμπεριλαμβάνουν την εννοιολόγηση και την ανάλυση για την παιδική ευημερία. Η ζωή αρκετών παιδιών σήμερα σε όλο τον κόσμο είναι γεμάτη εμπόδια. Κοινωνικά, οικονομικά, νομικά, ψυχολογικά εμπόδια που τους αποτρέπουν από το να καλλιεργήσουν και να αναπτύξουν ελεύθερα την προσωπικότητά και τις δεξιότητές τους. Το φαινόμενο της παιδικής εργασίας, της παιδικής εκμετάλλευσης και ενδοοικογενειακής βίας είναι σύνηθες όχι μόνο στις χώρες του Παγκόσμιου Νότου, αλλά και στις χώρες του Δυτικού Κόσμου. Πώς μπορεί να αντιμετωπιστεί το συγκεκριμένο πρόβλημα; Η εργασία θα προτείνει την ενεργητική παρέμβαση του κράτους και τη θέσπιση ενός κοινωνικού και νομικού πλέγματος, ώστε τα δικαιώματα του παιδιού και κυρίως η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού των Ηνωμένων Εθνών του 1989 να μην αποτελέσουν ένα θεωρητικό κείμενο άνευ σημασίας, αλλά την κατευθυντήρια ιδέα για την άσκηση των πολιτικών που θα στοχεύσουν στην επίτευξη της παιδικής ευημερίας.

Λέξεις κλειδιά: Children's Welfare, Capabilities Approach, Children's Rights, Social Policy, Moral Philosophy

Η Παιδαγωγική Freinet στην εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση την περίοδο του Covid 19

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Ελένη Κανακάρη, Olivier Francombe

Οι συνθήκες που δημιούργησε η πανδημία του κορωνοϊού στην χώρα μας ήταν συνθήκες έκτακτης ανάγκης. Ο χρόνος αντίδρασης της εκπαιδευτικής κοινότητας ήταν περιορισμένος και χρειάστηκαν να παρθούν άμεσες λύσεις. Σε αυτό το δυσχερές πλαίσιο δοκιμασίας για όλους, οι μαθητές και οι μαθήτριες, εκτός από την αιφνίδια διακοπή των μαθημάτων, είχαν να αντιμετωπίσουν την απουσία της κανονικότητας και της ασφάλειας που παρέχει η λειτουργία του σχολείου διαδραματίζοντας ενεργό ρόλο στην ψυχοσωματική τους ανάπτυξη. Σε αυτές τις συνθήκες, η επαφή των μαθητών/τριών με την εκπαιδευτική διαδικασία, μέσω πρακτικών της εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης, αποτέλεσε αναγκαιότητα αλλά και εκπαιδευτική προτεραιότητα. Στη διαδικασία της εξ αποστάσεως διδασκαλίας στην προσχολική αγωγή η παρουσία των γονέων είναι απαραίτητη προκειμένου να βοηθήσουν τα παιδιά να διαχειριστούν τις οδηγίες του/της εκπαιδευτικού και τις ενδεχόμενες τεχνικές δυσκολίες. Με την αρωγή της οικογένειας στη διαχείριση των μέσων επικοινωνίας, οι τάξεις συνεργασίας της Παιδαγωγικής Freinet επέτρεψαν στα παιδιά να παραμείνουν σε επαφή, πολλές φορές και εκτός των πλατφορμών που δημιουργήθηκαν από τα εθνικά εκπαιδευτικά συστήματα. Οι μαθητές/τριες ήταν σε θέση να επικοινωνούν μεταξύ τους, να ακολουθούν μια σειρά πρακτικών και παραγωγών, που χρησιμοποιούσαν ήδη στην τάξη. Η ζωή της τάξης συνεχίστηκε μέσα από τις νέες τεχνολογίες με τις αναπόφευκτες δυσκολίες. Τα παιδιά αντάλλαξαν και κοινοποίησαν ιδέες μέσω των ηλεκτρονικών μέσων που είχαν στη διάθεσή τους και αισθάνθηκαν δημιουργικά. Δημιουργήσαμε τις προϋποθέσεις ώστε η εικονική μας τάξη να λειτουργήσει ως κοινότητα με συνεργατικές και δημοκρατικές διαδικασίες.

Λέξεις κλειδιά: εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, covid 19, Παιδαγωγική Freinet.

Η σημασία των προγραμμάτων πρόληψης ως ενισχυτικός παράγοντας της παιδικής ευημερίας: Προγράμματα μετάβασης από την πρωτοβάθμια στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Γιώργος Αρβανίτης, Σοφία Χιώτη, Νατάσα Βλουτόγλου, Ανδρέας Αθανασόπουλος

Η μετάβαση, εν γένει, είναι μια εξελικτική διαδικασία που οδηγεί από μία κατάσταση σε μία άλλη και είναι από μόνη της μια στρεσογόνα κατάσταση όπου οι άνθρωποι που εμπλέκονται σε αυτήν βιώνουν πληθώρα συναισθημάτων όπως π.χ. αγωνία, φόβο, άγχος για το άγνωστο, αλλά και ελπίδα, χαρά για τη νέα πραγματικότητα. Κατά τον ίδιο τρόπο, η μετάβαση των μαθητών από την πρωτοβάθμια στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση αποτελεί ένα πέρασμα με γνωστικές, συναισθηματικές και ψυχοκοινωνικές επιδράσεις στην ολική ανάπτυξη των μαθητών. Η περίοδος αυτή σηματοδοτείται από δύο διαστάσεις μετάβασης: πρώτον, την αλλαγή της εκπαιδευτικής βαθμίδας και, δεύτερον, την αναπτυξιακή αλλαγή. Από έρευνες γνωρίζουμε ότι για πολλά παιδιά, η αλλαγή σχολικής βαθμίδας δύναται να αποτελέσει μια δύσκολη περίοδο που μπορεί να συνεχιστεί για κάποια χρόνια με πολλές διακυμάνσεις σε εκπαιδευτικό και ψυχοσυναισθηματικό επίπεδο.

Τα Προγράμματα Πρόληψης που εστιάζουν στην μετάβαση από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο και υλοποιούνται από το Κέντρο Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας «Αθηνά-Υγεία», έχουν ως στόχο την άμβλυνση των αρνητικών χαρακτηριστικών που εγείρονται σε μεταβατικές περιόδους, τη βέλτιστη διαχείριση αυτής καθυστερημένης της μεταβατικής περιόδου με την ανάδειξη των θετικών στοιχείων που εμπεριέχει η νέα πραγματικότητα, την μείωση άγχους/φόβου για το καινούριο, τη βελτίωση εικόνας εαυτού και την λειτουργική διαχείριση των συναισθημάτων των παιδιών. Ο μακροπρόθεσμος στόχος όλων των προγραμμάτων αφορά στην μείωση των παραγόντων κινδύνου και στην ενίσχυση των προστατευτικών παραγόντων με σκοπό την υιοθέτηση υγιών στάσεων ζωής και την προάσπιση της Παιδικής Ευημερίας.

Λέξεις κλειδιά: Παιδική Ευημερία, Μετάβαση, Ψυχοκοινωνική Υγεία, Πρόληψη.

Οι απόψεις των εκπαιδευτικών για τις στρατηγικές μάθησης, την εκπαιδευτική διαδικασία και τα αποτελέσματα της τυπικής εκπαίδευσης των παιδιών προσφύγων

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Κωνσταντίνα Αρμανίδου

Κύριος σκοπός της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης θα πρέπει να είναι η ομαλή ένταξη των παιδιών προσφύγων στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η μάθηση και διδασκαλία των παιδιών θα πρέπει να αναπτύσσεται εντός και εκτός των περιορισμών της σχολικής αίθουσας επιδιώκοντας την αλληλεπίδραση τόσο των παιδιών όσο και των γονέων με διαφορετικές γλώσσες και πολιτισμούς. Η παρούσα μελέτη έχει ως σκοπό να διερευνήσει τις απόψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με τις πρακτικές που ακολουθούν για την ένταξη των παιδιών προσφύγων στην τυπική εκπαίδευση και κατά πόσο οι εκπαιδευτικοί αξιοποιούν τις εποικοδομητικές θεωρίες μάθησης στην επιλογή των στρατηγικών τους και στην αποτίμηση των αποτελεσμάτων τους. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με τη διαδικασία της ποιοτικής προσέγγισης έχοντας ως μέσο συλλογής δεδομένων την ημι-δομημένη συνέντευξη. Οι συμμετέχοντες ήταν δώδεκα έμπειροι εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σε δημόσια δημοτικά σχολεία και νηπιαγωγεία που είχαν στην τάξη τους μαθητές πρόσφυγες. Τα αποτελέσματα της έρευνας ανέδειξαν τη σπουδαιότητα της ψυχοκοινωνικής ένταξης των παιδιών προσφύγων, η οποία συνδέεται με τη γνωστική κατάκτηση και τη συμπερίληψή τους. Επιπλέον, αναδείχθηκαν οι θεωρίες μάθησης που υιοθετούν οι εκπαιδευτικοί σε συνδυασμό με τις στρατηγικές ενίσχυσης που ακολουθούν προκειμένου να βοηθήσουν και να συμπεριλάβουν τους μαθητές πρόσφυγες στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Λέξεις κλειδιά: Απόψεις εκπαιδευτικών, εκπαίδευση προσφύγων, διαπολιτισμική εκπαίδευση, στρατηγικές μάθησης.

Η εκπαίδευση ως προσδιοριστικός παράγοντας της παιδικής ευημερίας: “Η συμβολή της διαφοροποιημένης διδασκαλίας και ο ρόλος του εκπαιδευτικού ως προς την κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη των χαρισματικών μαθητών.”

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Δέσποινα Κορεντίνη

Οι εκπαιδευτικές παροχές, συνδέονται στενά με την ευημερία κι έχουν μεγάλη σημασία τόσο για την γνωστική όσο και για την κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών και δη των χαρισματικών, καθώς εξασφαλίζοντας τις συνθήκες που δίνουν στα παιδιά την αίσθηση της ασφάλειας, εκείνα ξεδιπλώνουν τις δυνατότητές τους κι ανακαλύπτουν διάφορους επικοινωνιακούς, εκφραστικούς και γνωστικούς κώδικες, δρώντας συλλογικά σε ένα φιλικό-συνεργατικό περιβάλλον. Στο πλαίσιο του σύγχρονου περιβάλλοντος αγωγής και μάθησης, που δημιουργείται από τη χρήση εναλλακτικών διδακτικών εργαλείων (τεχνικές δραματικής τέχνης, ρητορική, εκπαιδευτική προσέγγιση STEAM) προάγεται η δημιουργικότητα μαθητών και εκπαιδευτικού και καλλιεργείται ένα παιγνιώδες, απελευθερωτικό και θετικό κοινωνικοσυναισθηματικά μαθησιακό περιβάλλον, επιφέροντας θετικές αλλαγές στη γνωστική και κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη των χαρισματικών μαθητών.

Όλοι οι μαθητές, αποδεδειγμένα, μπορούν να επιδείξουν δημιουργική σκέψη, όταν ενθαρρύνονται να βρουν τις συνδέσεις μεταξύ διαφορετικών εννοιών, ποικίλων λύσεων σε προβλήματα, εφαρμόζοντας τις γνώσεις τους, υπάρχουσες και αποκτηθείσες, σε νέες καταστάσεις. Αν και η δημιουργικότητα έρχεται φυσικά σε ορισμένα άτομα, υπάρχει αυξανόμενη συνειδητοποίηση ότι μπορεί να καλλιεργηθεί και να εφαρμοστεί, όπως και η φαντασία και η καινοτομία γεγονός που κάνει επιτακτική την αλλαγή της εκπαιδευτικής προσέγγισης.

Η τέχνη και οι καινοτόμες εκπαιδευτικές προσεγγίσεις πρέπει να είναι ενσωματωμένες στο πρόγραμμα σπουδών του σχολείου. Η δραματοποίηση, τα παιχνίδια ρόλων, η αφήγηση ιστοριών, η δημιουργία story boards, το debate και η επίλυση προβλημάτων διαφοροποιούν την εκπαιδευτική διαδικασία, καλλιεργείται η δημιουργικότητα και η φαντασία των μαθητών κι αναπτύσσουν τις κοινωνικόσυναισθηματικές τους δεξιότητες. Έτσι, μέσα σε ένα πλαίσιο, ανανέωσης του εκπαιδευτικού συστήματος και του τρόπου διδασκαλίας, δημιουργείται μέσα στην τάξη μια ατμόσφαιρα απελευθερωτική για τους μαθητές, που συμμετέχουν ενεργά και συνεργάζονται, ενώ αυξάνεται η αυτοπεποίθησή τους, νιώθοντας ασφαλείς να εξωτερικεύσουν σκέψεις και συναισθήματα.

Λέξεις κλειδιά: Δημιουργικότητα, χαρισματικοί μαθητές, κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη, ευημερία, διαφοροποιημένη διδασκαλία.

Σχολικός εκφοβισμός και εθνοπολιτισμική ετερότητα από την σκοπιά εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευση

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Χαρίκλεια Πίτσου, Κατερίνα Παππά

Ο σχολικός εκφοβισμός συνιστά ένα πολύπλοκο κοινωνικό φαινόμενο που απασχολεί την επιστημονική κοινότητα. Η αύξηση του τα τελευταία χρόνια επέστησε την προσοχή των ερευνητών για την περαιτέρω διερεύνηση του φαινομένου και την εκδήλωση αυτού και σε ετερογενή σχολικά περιβάλλοντα. Και τούτο διότι η εθνοπολιτισμική ποικιλία και οι διάφορες εκδοχές της ετερότητας, που χαρακτηρίζουν τις σύγχρονες πολυπολιτισμικές κοινωνίες δεν θα μπορούσαν να αφήνουν ανεπηρέαστο το εκπαιδευτικό σύστημα. Δεδομένης της σοβαρότητας του φαινομένου του σχολικού εκφοβισμού, η παρούσα εργασία επιχείρησε να μελετήσει σε πρώτο επίπεδο τις αντιλήψεις 216 εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σχετικά με τις μορφές και τους παράγοντες-αίτια εμφάνισης του σχολικού εκφοβισμού σε γηγενείς και μη μαθητές. Σε δεύτερο επίπεδο επιδίωξε να εξετασθεί εάν οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι υπάρχει μεγαλύτερη εμπλοκή σε καταστάσεις σχολικού εκφοβισμού- είτε ως θύτες είτε ως θύματα- των μαθητών με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο από ότι των γηγενών συνομηλίκων τους. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι από τους γηγενείς μαθητές εκδηλώνεται μερικές φορές ο αποκλεισμός από την ομάδα, η απομόνωση από ομάδες και παιχνίδια (M.O.=3,31±1,00), προσβλητικές χειρονομίες (M.O.=3,18±1,05), ενώ οι μαθητές εθνοπολιτισμικής ετερότητας εκδηλώνουν μερικές φορές προσβλητικές χειρονομίες (M.O.=2,95±1,14), χτυπήματα, ξυλοδαρμοί (M.O.=2,73±1,08). Οι εκπαιδευτικοί, επίσης, συμφωνούν πολύ ότι οι οικογενειακοί παράγοντες μαθητών εθνοπολιτισμικής ετερότητας (M.O.=4,68±0,57) και γηγενών μαθητών (M.O.=4,61±0,57) αποτελούν τη βασική αίτια σχολικού εκφοβισμού. Άξιο αναφοράς είναι ότι η πλειονότητα των ερωτηθέντων θεωρεί πως η συμμετοχή των μαθητριών/ών εθνοπολιτισμικής ετερότητας σε εκφοβιστικά περιστατικά είναι μικρότερη από ότι των γηγενών συνομηλίκων τους. Εν τούτοις, ο ετερογενής μαθητικός πληθυσμός επιδιέδεται σε πιο βίαιες σχολικού εκφοβισμού μορφές, με κυριότερη τον ξυλοδαρμό, ενώ οι γηγενείς εμπλέκονται συνήθως σε έμμεσες μορφές εκφοβισμού, όπως ο αποκλεισμός από την ομάδα. Το θέμα προς συζήτηση που προκύπτει είναι η συνεργασία όλων των μετόχων της εκπαιδευτικής διαδικασίας, με στόχο τη βελτίωση των διαπροσωπικών σχέσεων και την αρμονική συνύπαρξη των συνομηλίκων με σεβασμό στην ετερότητα και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Λέξεις κλειδιά: Σχολικός εκφοβισμός, εθνοπολιτισμική ετερότητα, γηγενείς μαθητές, αντιλήψεις εκπαιδευτικών.

Η εκπαίδευση ως προσδιοριστικός παράγοντας της παιδικής ευημερίας: Η εκπαίδευση στην μέγγενη του Covid-19

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Γιώργος Αθανασόπουλος

Αναμφισβήτητα, ο Covid-19 αποτέλεσε ένα από τα κεντρικά θέματα συζήτησης και προβληματισμού όχι μόνο στην Ακαδημαϊκή Κοινότητα και την Κυβέρνηση αλλά και στην καθημερινότητα των πολιτών, αφού επρόκειτο να προκαλέσει μία άνευ προηγουμένου υγειονομική κρίση, η οποία με την σειρά της θα προκαλούσε ρήγματα και στους λοιπούς κοινωνικοοικονομικούς χώρους της ανθρώπινης δραστηριότητας. Ένας από αυτούς τους χώρους ήταν και ο χώρος της εκπαίδευσης, ο οποίος υπέστη τις μεγαλύτερες πληγές εν συγκρίσει με άλλους τομείς. Τα περιοριστικά μέτρα που επιβλήθηκαν στην ελληνική κοινωνία είχαν καθολικό χαρακτήρα και πολύμηνη ισχύ. Αναφορικά με τον εκπαιδευτικό τομέα διεκόπη η δια ζώσης εκπαίδευση και διδασκαλία, ενώ απαγορεύτηκαν κάθε είδους εκπαιδευτικές εκδηλώσεις, σεμινάρια και συνέδρια. Η νέα μέθοδος που αντικατέστησε την σχολική εκπαίδευση ήταν η ηλεκτρονική ή, όπως είναι γνωστή, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Στην παρούσα εργασία ο θεματικός άξονας κινείται γύρω από την εκπαίδευση ως προσδιοριστικό παράγοντα για την παιδική ευημερία. Όπως διαπιστώνεται εξ αρχής το νέο τοπίο στην εκπαίδευση και η εφαρμογή μέτρων και ενεργειών που δεν είχαν αποπειραθεί να πραγματοποιούν στο παρελθόν προξένησαν πολλές επιπτώσεις στην ψυχοσύνθεση και την ευημερία όχι μόνο των παιδιών αλλά και στην ουσία της εκπαίδευσης ως ζωτικού κυττάρου της κοινωνίας. Ακολουθώς, μέσα από την περιγραφή της νέας εκπαιδευτικής ζωής των παιδιών στα πλαίσια του κορωνοϊού γίνεται αντιληπτό κατά πόσο η νέα κατάσταση ωφέλησε εν συνόλω την παιδική ευημερία. Επίσης, στην συνέχεια, απαντάται το ερώτημα εάν οι γονείς και οι δάσκαλοι ή παιδαγωγοί μπόρεσαν να προσαρμοστούν και να συμβάλλουν στην εκπαιδευτική διαδικασία και εάν εν τέλει βοήθησαν στην παιδική ευημερία ή την παιδική παρακμή των νέων ανθρώπων. Τέλος, αφού ολοκληρωθεί το περιεχόμενο της κεντρικής θεματικής διεξάγονται κάποια ασφαλή συμπεράσματα.

Λέξεις κλειδιά: παιδική ευημερία, παιδιά, covid-19, εκπαίδευση, γονείς, παιδαγωγοί.

Γονεϊκή εμπλοκή και εκπαιδευτικές προσδοκίες γονέων στη σχολική επίδοση μαθητριών/ών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Χρυσούλα Μήτρου, Χαρίκλεια Πίτσου

Οι γονείς αποτελούν από τη μια τους φυσικούς φορείς αγωγής των παιδιών επηρεάζοντας την εξέλιξή τους και από την άλλη συμβάλλουν στην κοινωνικοποίηση και εκπαίδευσή τους κατ' επέκταση και στην εξέλιξη της κοινωνίας. Συγκεκριμένα, η οικογένεια αποτελεί πηγή εξωατομικών παραγόντων, εφόσον στο πλαίσιό της διαμορφώνονται τα βασικά χαρακτηριστικά του παιδιού. Οι γονείς επηρεάζουν τη μαθησιακή διαδικασία του παιδιού και κατ' επέκταση τη σχολική επίδοσή του μέσω των προσδοκιών τους, των αρχών τους και των ευκαιριών για σπουδές και εξέλιξη που του προσφέρουν. Επίσης, επιδρούν σημαντικά με την κοινωνικοοικονομική τους κατάσταση, το επίπεδο μόρφωσής τους, το επάγγελμά τους, καθώς και με το βαθμό εμπλοκής τους στη μαθησιακή διαδικασία του παιδιού τους. Προς τούτο, σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνήσει από την σκοπιά των γονέων, μέσω ημιδομημένων συνεντεύξεων, τις σχολικές επιδόσεις των μαθητριών/ών σε σχέση με κάποιους οικογενειακούς παράγοντες. Συγκεκριμένα, εξετάστηκαν οι απόψεις 15 γονέων που τα παιδιά τους φοιτούν σε σχολεία της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της περιφερειακής ενότητας Εύβοιας, ώστε να αναλυθεί η επιρροή του κοινωνικοοικονομικού, μορφωτικού επιπέδου και του επαγγέλματος αυτών στη σχολική επίδοση των μαθητριών/ών καθώς και η επίδραση που ασκούν οι εκπαιδευτικές προσδοκίες των γονέων στη σχολική επίδοση των μαθητριών/ών. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν τη σημαντική επίδραση των παραπάνω οικογενειακών παραγόντων, ιδιαίτερα της γονεϊκής εμπλοκής αλλά και των εκπαιδευτικών προσδοκιών των γονέων στη σχολική επίδοση των παιδιών. Τα δεδομένα της έρευνας αποκαλύπτουν τον καθοριστικό ρόλο της οικογένειας στη σχολική επίδοση των μαθητριών/ών και παράλληλα καταδεικνύουν την ανάγκη να σχεδιαστούν προγράμματα για τη στήριξη της οικογένειας προς όφελος αυτών.

Λέξεις κλειδιά: Γονεϊκή εμπλοκή, εκπαιδευτικές προσδοκίες, σχολική επίδοση, μαθήτριες/τες δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Η Εικόνα του Κόσμου μου: Ζωγραφίζοντας την Ευτυχία - Ομάδες Δημιουργικής Ανάπτυξης μέσω Ζωγραφικής (Art as Therapy)

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Σοφία Κουκουρλή

Μια μέρα ρώτησε τον μικρό Άγγελο η μητέρα του, τι ήθελε να γίνει όταν μεγαλώσει. Εκείνος σκέφτηκε λίγο κι έπειτα απάντησε: «Όταν μεγαλώσω θέλω να γίνω... ευτυχισμένος».

Ποια είναι όμως τα πράγματα αυτά, που θα εξελίξουν το παιδί σε έναν ευτυχισμένο ενήλικα; «Ο ισχυρότερος παράγοντας πρόβλεψης, για μία ευτυχισμένη ενήλικη ζωή, δεν είναι τα προσόντα των παιδιών, αλλά η συναισθηματική υγεία τους», (Clark et al., 2016). Με όραμα την Παιδική Ευημερία, δημιουργήθηκε το 2017 το Πρόγραμμα Δημιουργικής Ανάπτυξης μέσω Ζωγραφικής (Art as Therapy), «Η Εικόνα του Κόσμου μου», για μαθητές Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, βραβεύτηκε από τα Education Leaders Awards 2020 και συνεχίζει, με συνολική συμμετοχή 254 παιδιών.

Στόχος του προγράμματος η καλλιέργεια και δημιουργική αξιοποίηση των λεπτών και εύπλαστων δεξιοτήτων (soft skills) των μαθητών, όπως: δημιουργική σκέψη και γνωστική ευελιξία, ενσυναίσθηση, ψυχική ενδυνάμωση, αποτελεσματική επικοινωνία, συνεργατικότητα, επίλυση προβλημάτων, προσαρμοστικότητα, οργάνωση και διαχείριση χρόνου.

Μέσω της εικαστικής έκφρασης τα παιδιά δίνουν μορφή, εκδηλώνουν κάτι πραγματικό από τον εσωτερικό τους κόσμο. Ο δημιουργός πλάθει με το έργο του τη σχέση του με τον σημαντικό άλλο και της δίνει μορφή νέας αλήθειας, (Freud 1911), της αλήθειας του.

Η ιδέα αυτή της νέας αλήθειας ουσιαστικά εισάγει την υπόθεση, ότι με την εικαστική μορφοποίηση, πραγματοποιείται όχι μόνο η έκφραση ενός ψυχικού περιεχομένου, αλλά και ο μετασχηματισμός του, (Αλούπης Π. et al. 2016).

Το πρόγραμμα δημιουργικής ανάπτυξης μέσω ζωγραφικής λειτουργεί με θεματικούς κύκλους, βάσει συγκεκριμένων ενοτήτων. Σε μια από τις ενότητες οι συμμετέχοντες των ομάδων ζωγράφισαν την «Ευτυχία». Στην παρουσίαση ενδεικτικών εικόνων θα δούμε την ευτυχία μέσα από τα μάτια των παιδιών, που μας δείχνουν ότι είναι τα απλά πράγματα, που τα κάνουν ευτυχισμένα.

Η έκφραση μέσω της ζωγραφικής αποτελεί μια ζωντανή γραφή που είναι αφηγηματική. Οι εικαστικές παραγωγές μιλούν και οι δημιουργοί κερδίζουν σε δυνατότητα σύλληψης νοημάτων μέσα από τη βιωματική εμπειρία. Λέξεις κλειδιά: Art-as-therapy, δημιουργική ανάπτυξη, μαθητές, ευτυχία.

Λέξεις κλειδιά: Art-as-therapy, δημιουργική ανάπτυξη, μαθητές, ευτυχία.

Το Sexting στην Εφηβεία

<http://www.childrenwelfareesm.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Λαμπρινή Ντουντούμη

Το sexting στην Ελλάδα είναι ένα πεδίο σχετικά ανεξερεύνητο και ειδικότερα στην εφηβική ηλικία. Πρόκειται για ένα κοινωνικό φαινόμενο της ψηφιακής εποχής που χρήζει έρευνας και ενδεχομένως αντιμετώπισης. Ο ψηφιακός κόσμος παρά τις ευκαιρίες που προσφέρει, επιφυλάσσει κινδύνους για τους νεαρούς χρήστες' μεταξύ άλλων είναι και το sexting. Έρευνες έχουν δείξει ότι οι έφηβοι το χρησιμοποιούν για να εκφράσουν τη σεξουαλικότητά τους αλλά και να πειραματιστούν. Ωστόσο, υπάρχει ο κίνδυνος τα μηνύματα σεξουαλικού περιεχομένου, κυρίως φωτογραφίες και βίντεο, να διαρρεύσουν χωρίς τη συγκατάθεση και των δύο πλευρών. Οι συνέπειες μπορεί να είναι τραγικές, καθώς ενδέχεται οι έφηβοι να πέσουν θύματα εξαπάτησης, εκβιασμού, εκφοβισμού online και off-line, ακόμη και θύματα προαγωγής χωρίς τη γνώση τους σε ιστοσελίδες πορνογραφικού υλικού. Σε περίπτωση που υλικό σεξουαλικού περιεχομένου στο οποίο εμπλέκονται έφηβοι δημοσιευτεί στο διαδίκτυο, τότε έχουμε να αντιμετωπίσουμε περιστατικό παιδικής πορνογραφίας και οι επιπτώσεις τόσο στο θύμα όσο και στο δράστη είναι εξαιρετικά σοβαρές. Ακόμη, έχουν καταγραφεί παγκοσμίως πολλές αυτοκτονίες εφήβων έπειτα από τη διάρρευση γυμνών φωτογραφιών και βίντεο. Καθώς η πρόληψη είναι σημαντικότερη από την αντιμετώπιση, για την επίλυση του ζητήματος αυτού είναι απαραίτητη καταρχάς η έρευνα. Για το λόγο αυτό διεξάγω έρευνα με ερωτηματολόγια για το sexting στην Ελλάδα και τις συνέπειές του. Οι συμμετέχοντες είναι άνω των 16 ετών, όμως μπορούν να μιλήσουν και για παλιότερες εμπειρίες τους. Στόχος είναι η έρευνα αυτή να λειτουργήσει ως αρωγός στην αντιμετώπιση του φαινομένου. Επιπλέον προτεινόμενα μέτρα είναι η προσθήκη του μαθήματος σεξουαλικής αγωγής στα σχολεία, αλλά και η ενίσχυση του μαθήματος της πληροφορικής. Μέσα από τοπικές αλλά και εθνικές καμπάνιες πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην πληροφόρηση των παιδιών και των γονέων για τη σεξουαλικότητα, το διαδίκτυο και τους κινδύνους. Τέλος, είναι απαραίτητη η δημιουργία υπηρεσιών υποστήριξης των εφήβων θυμάτων των παραπάνω εγκλημάτων.

Λέξεις κλειδιά: Έφηβοι, sexting, κίνδυνος, εκφοβισμός, παιδική πορνογραφία.

Εφαρμογή της προβολικής δοκιμασίας «Φωλιά Πουλιών» για την αξιολόγηση του δεσμού με τον γονέα σε μαθητές που φοιτούν στην ειδική αγωγή

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Ειρήνη Δαργωνάκη, Γιώργος Τσουβέλας, Ανδρέας Χαρμαντζή

Ο συναισθηματικός δεσμός με τους γονείς αποτελεί σημαντικό προβλεπτικό παράγοντα για τις σχέσεις που θα διαμορφώσει το παιδί κατά την πορεία της ανάπτυξής του. Συναφείς μελέτες έχουν αποτυπώσει μεγαλύτερη εμφάνιση του ανασφαλούς δεσμού σε παιδιά με νοητικές και αναπτυξιακές αναπηρίες. Η προβολική δοκιμασία «Φωλιά Πουλιών» (Kaiser, 1996), αναπτύχθηκε ως μέσο αξιολόγησης του δεσμού στο πλαίσιο της ψυχοθεραπείας μέσω της τέχνης. Κατά την αξιολόγηση ζητείται από το παιδί να ζωγραφίσει μια φωλιά πουλιών και στη συνέχεια να αφηγηθεί μια ιστορία. Μέσα από την παρούσα μελέτη αξιολογήθηκαν τα σχέδια και οι αφηγήσεις 6 παιδιών (3 αγόρια και 3 κορίτσια, 9–13 ετών) που είχαν κατακτήσει το λόγο, εμφάνιζαν νοητική καθυστέρηση και φοιτούσαν στην ειδική εκπαίδευση. Ο δεσμός με το γονέα αξιολογήθηκε: α) μέσα από την προβολική δοκιμασία και β) μέσα από την κλινική αξιολόγηση του Ψυχολόγου και της Κοινωνικής Λειτουργού που παρακολουθούσαν τα παιδιά και τους γονείς σε συστηματική βάση για πέντε μήνες. Ειδικότερα, 5 παιδιά εμφάνισαν ανασφαλή (2 αποδιοργανωμένο, 1 αποφευκτικό, 2 αγχώδη) και 1 ασφαλή δεσμό. Στο πλαίσιο της ανακοίνωσης θα παρουσιαστούν οι ζωγραφιές και οι ιστορίες των παιδιών που αξιολογήθηκαν. Αποτυπώθηκε συμφωνία μεταξύ του συστήματος βαθμολόγησης της δοκιμασίας και της κλινικής αξιολόγησης των ειδικών. Μέσα από μια συστημική οπτική, τα ευρήματα της παρούσας μελέτης παρέχουν κάποιες ενδείξεις για την αξιολόγηση του δεσμού μέσα από τεχνικές προερχόμενες από την εικαστική ψυχοθεραπεία σε ομάδες παιδιών με νοητικές και αναπτυξιακές αναπηρίες.

Λέξεις κλειδιά: Δεσμός, προβολική δοκιμασία, αξιολόγηση μέσω της τέχνης, νοητική καθυστέρηση, ειδική εκπαίδευση.

Μουσεία και παιδική ευημερία: Η θετική ψυχολογία στη μουσειακή εκπαίδευση

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Χρυσή Βομβογιάννη

Την τελευταία δεκαετία τα μουσεία έχουν προωθήσει την κοινωνική τους αξία και έχουν υιοθετήσει νέους ρόλους, ως φορείς ευημερίας και κοινωνικής αλλαγής, συμβάλλοντας στην ενδυνάμωση της κοινότητας και στη βελτίωση της ποιότητας της ζωής των ανθρώπων, όλων των ηλικιών και ικανοτήτων. Τα μουσεία παρέχουν ευκαιρίες για θετική κοινωνική αλληλεπίδραση, μάθηση και απόκτηση νέων δεξιοτήτων, αυξάνοντας την αυτοεκτίμηση, την αίσθηση της ταυτότητας και μειώνοντας την κοινωνική απομόνωση και το άγχος. Η παρούσα ομιλία αφορά τη συμβολή των μουσείων στην προαγωγή της ευημερίας των παιδιών μέσα από εφαρμογές της θετικής ψυχολογίας, του νεότερου κλάδου της ψυχολογίας που στοχεύει στην ενδυνάμωση των θετικών διαστάσεων της ζωής του ανθρώπου. Θα παρουσιαστούν παραδείγματα μουσειακών δράσεων και εκπαιδευτικών προγραμμάτων, τα οποία στοχεύουν στη δημιουργική μάθηση, στην ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων και της θετικής αυτοεικόνας, της ψυχικής ανθεκτικότητας και γενικότερα της ευημερίας των παιδιών.

Λέξεις κλειδιά: μουσεία, μουσειακή εκπαίδευση, θετική εκπαίδευση, θετική ψυχολογία.

Η φωτογραφία ως τέχνη και ως εργαλείο φιλοσοφικής αναζήτησης και κοινωνικής εξερεύνησης. Ένα φωτογραφικό project για την Covid-19 εποχή από έφηβους μαθητές

<http://www.childrenwelfarem.com/en/events-ανακοινώσεις/final-programme-2nd-virtual-international-conference-children's-well-being>

Βίκυ Παπαϊωάννου

Το υγειονομικό πρόβλημα της πανδημίας Covid-19 επηρέασε σε έντονο βαθμό την κοινωνία μας και ανέδειξε κοινωνικά προβλήματα και ηθικά διλήμματα. Βιώνουμε συνθήκες πρωτόγνωρες και οι νέοι δεν μένουν αλώβητοι από αυτή τη συνθήκη. Αντίθετα από τα χαρακτηριστικά της ηλικίας τους, έπρεπε να ακολουθήσουν οδηγίες για κοινωνική αποστασιοποίηση, να λάβουν μέτρα προσωπικής προστασίας και να βρεθούν αντιμέτωποι με έναν κόσμο διαφορετικό από εκείνον που γνώριζαν. Ήρθαν σε επαφή με εικόνες μιας κοινωνίας σε κρίση και αυτή την ματιά τους ζητήθηκε να αξιοποιήσουν στα πλαίσια σχολικών εργασιών που ανέλαβαν για τα μαθήματα της Πολιτικής Παιδείας και Φιλοσοφίας. Με τα κινητά τους τηλέφωνα και την καλλιτεχνική τους ματιά, οι έφηβοι μαθητές της Α΄ και Β΄ Λυκείου αντίστοιχα, δημιούργησαν ένα φωτογραφικό project για την Covid-19 εποχή, που το συνόδεψαν με κείμενο όπου ξεδίπλωσαν τις σκέψεις τους. Οι φωτογραφίες και οι σκέψεις τους αποτελούν το θέμα της παρούσας εργασίας, όπου δείχνει το πώς οι μαθητές αντιλήφθηκαν την πανδημία, σε τι βαθμό επηρέασε την κοινωνική τους ζωή, ποια από τα θέματα που έθιξε η πανδημία συγκέντρωσαν το μεγαλύτερο ενδιαφέρον τους, πώς αναζήτησαν πληροφορίες και αξιοποίησαν τις γνώσεις τους σχετικά με την καλλιτεχνική φωτογραφία, για να αποδώσουν αυτά που ένιωθαν και σκέφτονταν. Τέλος, πώς μαθήματα γενικής παιδείας στο Λύκειο, που συνήθως δεν προσελκύουν την προσοχή των μαθητών, κατάφεραν να τους ενεργοποιήσουν και να δημιουργήσουν εργασίες που τους άρεσαν ιδιαίτερα.

Λέξεις κλειδιά: Καλλιτεχνική φωτογραφία, φωτογραφικό project, έφηβοι, Covid-19, σχολική εργασία.